

Karoliina Siimes

”PRINSSEJÄ JA PRINSESSOJA EI OLE: KAIKKI OVAT KUNINKAALLISIA”

Vanhojentanssit Tampereen yhteiskoulun lukiossa 2020-luvulla

”PRINSSEJÄ JA PRINSESSOJA EI OLE: KAIKKI OVAT KUNINKAALLISIA”

Vanhojentanssit Tampereen yhteiskoulun lukiossa 2020-luvulla

Karoliina Siimes
Opinnäytetyö
Kevät 2023
Taiteen tekijä ja kehittäjä (YAMK)
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Taiteen tekijä ja kehittäjä (YAMK)

Tekijä: Karoliina Siimes

Opinnäytetyön nimi: ”Prinssejä ja prinsessoja ei ole: kaikki ovat kuninkaallisia”. Vanhojentanssit Tampereen yhteiskoulun lukiossa 2020-luvulla

Työn ohjaaja: Petri Hoppu

Työn valmistuslukuksi ja -vuosi: Kevät 2023

Sivumäärä: 59 + 3 liitettä

Vanhojenpäivä ja siihen kuuluvat vanhojentanssit on suomalaisen lukion oleellisesti kuuluva jo lähes satavuotinen perinne. Tässä työssä kartoitetaan Tampereen yhteiskoulun lukion opiskelijoiden kokemuksia vanhojenpäivästä ja vanhojentansseista 2020-luvun alussa.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millainen merkitys vanhojentansseilla on tämän päivän lukiolaisille. Työn edetessä aihe laajeni käsittelemään vanhojenpäiväperinnettä laajemminkin kuin vain tanssien osalta. Yhdeksi keskeiseksi teemaksi nousi vanhojenpäivän heteronormatiivisena näyttäytyvän luonteen analysoiminen ja opiskelijoiden kokemukset aiheesta. Aihe jakoi mielipiteitä, mutta yleinen kokemus opiskelijoiden kesken oli, että yleisesti ottaen vanhojenpäivä näyttäytyy heteronormatiivisena, mutta omassa koulussa ilmapiiri on vapaampi ja tapahtuma vähemmän sukupuolittunut. Heteronormatiivisuuden purkamiselle muissakin kouluissa olisi kuitenkin tarvetta.

Vanhojenpäivää on tutkittu aikaisemmin varsin vähän, joten lähdeaineistoa aiheesta oli hyvin niukalti. Perinteen syntymistä ja kehittymistä 1900-luvun alkupuolelta aina 2000-luvulle asti kartoitettiin tämän lähdeaineiston pohjalta, vanhoja uutisia, kuvia, tanssiohjeita ja aiempia tutkimuksia tutkien. Arvokasta aineistoa vanhojenpäivän näyttäytymiseen 2000-luvulla tarjosivat myös sosiaalinen media (kuten Facebook, Instagram ja TikTok) sekä lukuisat YouTubeen ladatut eri koulujen vanhojentanssitiloinnit.

Työn keskeinen aineisto kerättiin teettämällä syksyllä 2022 Tampereen yhteiskoulun lukiossa vanhojentansseihin jo osallistuneille opiskelijoille sähköinen kysely. Kyselyn tuloksista osa aineistosta koostettiin tilastoiksi ja kirjallisten avovastausten aineistoa analysoitiin fenomenografisia tutkimusmenetelmiä hyödyntäen. Fenomenografisten menetelmien avulla avovastauksista etsittiin yhteisiä merkityskategorioita, joiden pohjalta opiskelijoiden kokemuksia vertailtiin keskenään.

Vanhojenpäivän merkitys lukiolaisille on kiistaton: vanhojentansseihin osallistuminen on valtaosalle oleellinen osa lukiota ja tärkeä tapahtuma heidän elämässään. Kun keväällä 2021 vanhojenpäivää vietettiin koronaepidemian keskellä vain karsittuna ja tyhistettynä tapahtumana, moni opiskelija pettyi syvästi ja koki jääneensä paitsi jostain merkittävästä ja ainutkertaisesta kokemuksesta elämässään. Tapahtumaan kohdistuu isoja odotuksia ja paineitaikin, mutta siitä huolimatta valtaosa opiskelijoista haluaa osallistua tansseihin. Pukeutuminen ja laittautuminen kuuluvat oleellisesti päivään: upeat puvet ja mahdollisuus viettää päivä kuninkaallisena on monelle nuorelle merkittävä syy osallistua vanhojentansseihin.

Asiasanat: heteronormatiivisuus, lukio, tanssiaiset, tanssi, vanhojenpäivä.

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Artistic Development

Author: Karoliina Siimes

Title of thesis: "There are no princes or princesses, everyone is royal." The Upper Secondary School Senior Dance Event at Tampere Arts-Oriented Senior Secondary School in 2020's.

Supervisor: Petri Hoppu

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2023

Number of pages: 59 + 3 appendices

This thesis focuses on the Finnish Upper Secondary School Senior Dance event.

The purpose of this study was to examine the students' experiences and the meanings of The Finnish Upper Secondary School Senior Dance course and the Senior Dance event in Tampere Arts-Oriented Senior Secondary School at the beginning of the 2020s.

The present study is a case study based on the inquiry made for students of Tampere Arts-Oriented Senior Secondary School in autumn 2022. The students were asked about the many aspects of the Senior Dance Event, for example, their feelings and experiences concerning the event in general, its meanings for their life, the dances and how they felt about the event's heteronormative nature. The Students' Own Dance, which is a somewhat new tradition related to the event and its sexuality along with the Senior Dance event's general heteronormativity were a few of the main subjects in this study. The results were analyzed applying phenomenographic method. This thesis also includes a short review on the history of the Upper Secondary School Senior Dance Event and how the event has changed since its beginning in the 1930s.

The findings of the present study suggest that the students in the 2020s find the Senior Dance Event meaningful and important. The event plays a big role in their secondary school years and it is also an important communal experience for them. The students want the tradition to stay mainly the same as it has been for decades, although they welcome the changes related to the gender roles in dancing and dressing up. Students feel that the atmosphere in their school is relatively tolerant and open minded when it comes to expressing one's own gender, also in the Senior Dance Event.

One of the main findings of this study was that students prefer the use of gender neutral terms 'leader' and 'follower' when teaching couple dances, instead of calling them 'boys' and 'girls'. Labeling the students boys or girls sustains the heteronormative nature of the event, which some of the students find outdated and disturbing.

Keywords: balls (entertainment events), dance, general upper secondary school, heteronormativity, upper secondary school senior dance event

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	VANHOJENPÄIVÄ JA LUKIO	8
2.1	Vanhojenpäivän kehittyminen.....	8
2.2	Vanhojenpäivä riittinä	10
2.3	Tanssiminen osaksi vanhojenpäivää.....	11
2.4	Yleisö mukaan juhlimaan.....	13
2.5	Tampereen yhteiskoulun lukion vanhat	14
3	TUTKIMUSMENETELMÄT JA AINEISTO	18
3.1	Materiaalin keräämisen taustaa.....	19
3.2	Kyselyn toteuttaminen	21
4	KYSELYTULOSTEN PURKAMINEN.....	22
4.1	Vastaajien taustatiedot	22
4.2	Vanhojenpäivän merkitys ja syyt osallistua	24
4.3	Tanssien harjoittelu ja oppiminen	29
4.4	Esitettävät tanssit	31
4.5	Oma tanssi	34
4.6	Heteronormatiivisuus vanhojentansseissa	39
4.7	Koronatanssiaiset.....	43
4.8	Kustannukset ja hankinnat	45
4.9	Vanhojentansseihin osallistumatta jättäminen	48
5	TULOSTEN YHTEENVETO JA TULKINTA.....	51
6	POHDINTA	54
	LÄHTEET.....	58
	LIITTEET	60

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä kartoitan Tampereen yhteiskoulun lukiolaisten käsityksiä ja kokemuksia vanhojentansseista. Tarkastelen vanhojentanssien merkitystä Tampereen yhteiskoulun lukion opiskelijoille 2020-luvulla ja samalla syvennän omaa ymmärrystäni opiskelijoiden ajatusmaailmasta. Koska opetan itse vanhojentansseja kyseisessä lukiossa, toivon tämän työn myötä löytäväni syvällisemmän yhteyden opiskelijoiden käsityksiin ja kokemusmaailmaan ja sitä kautta myös opiskelijoihin yleensäkin. Opiskelijoiden syvempi ymmärtäminen auttaisi minua niin pedagogina kuin kasvattajanakin ylläpitämään ja samalla kehittämään vanhojenpäivän perinteitä nuorten tarpeita ja toiveita kuunnellen. Minulle lukion tanssinopettajana vanhojenpäivä on aina yksi työvuoteni kohokohtia. Joka vuosi tanssien toteuttaminen on raskas ponnistus, mutta samaan aikaan valtavan antoisa osa työtäni.

Vaikka vanhojenpäivän viettäminen kuuluu oleellisesti suomalaiseen lukioon, aihetta on kuitenkin tutkittu hämmäntävän vähän. Yhteiskunnan muuttuessa ympärillä myös vanhojenpäivä on muuttunut ja muuttuu edelleen, ja siksi aihetta on tarpeen tarkastella. Vanhojenpäivän on lukiolaisille valtavan rakas ja tärkeä perinne, yksi nuorten elämän merkittävimpiä tapahtumia ja osa heidän aikuis-tumisriittänsä. Aiheen syvemmälle tarkastelulle ja perinteen kehittämiseksi on tilausta ja tarvetta, ja toivonkin tämän työn avaavan nuorten ajatusmaailmaa erityisesti meille aikuisille, jotka heidän kanssaan tätä merkittävää tapahtumaa ovat rakentamassa. Nuorten ajatusten kuuleminen auttaa ymmärtämään heidän käsityksiään vanhojenpäivän merkityksestä ja sitä kautta rakentamaan parempaa keskusteluyhteyttä nuorten kanssa niin, että jatkossakin vanhojenpäivä olisi tapahtuma, jossa näkyy sekä perinne että kulloinkin vuorossa olevien nuorten oma maailma.

Tutkimuskysymyksiä työssäni on kaksi, joista toinen on alisteinen ensimmäiselle.

- 1) Mikä on vanhojenpäivän merkitys Tampereen yhteiskoulun lukion opiskelijoille 2020-luvulla?
- 2) Miten opiskelijat kokevat vanhojenpäivän heteronormatiivisen luonteen 2020-luvulla?

Ensimmäinen kysymys on yleisempi ja kartoittaa lukiolaisten käsityksiä melko laajasti niin tanssimiseen, pukeutumiseen, vanhojenpäivän viettoon kuin perinteen merkitykseen liittyen. Hiljaista tietoa aiheesta on varmasti jokaisessa lukiossa ja sen opettajilla, mutta julkista tutkimusta on kovin niukasti. Pidänkin tärkeänä, että aihetta käsitellään myös julkisesti, jotta opettajat – itseni mukaan

lukien – voisivat avoimemmin keskustella myös vanhojenpäivään liittyvistä ongelmista ja pyrkiä ratkaisemaan niitä sekä keskenään että myös opiskelijoiden kanssa.

Toinen kysymys on työtä kirjoittaessa noussut itseäni erityisen kiinnostavaksi ja siksi sitä käsitelään laajemmin kuin muita työn aiheita. Ajatus heteronormatiivisuudesta vanhojenpäivää voimakkaasti leimaavana piirteenä liittyy työn muihinkin aiheisiin ja kulkee mukana lähes koko työn.

Heteronormatiivisuus ja binäärinen sukupuolikäsitys vanhojenpäivää leimaavana piirteenä on aihe, joka 2020-luvun Suomessa jakaa mielipiteitä. Koska vanhojenpäivä on koulun järjestämä ja kouluajalla toteutettava tapahtuma, myös koulujen on jatkuvasti reagoitava yhteiskunnan muutoksiin ja kiinnitettävä huomiota nuorten hyvinvointiin. Tutkimukseni kohteena olevassa Tampereen yhteiskoulun lukiossa sukupuolten moninaisuus on arkipäiväisempi ja tutumpi asia kuin monessa muussa koulussa, ja sen vuoksi toivonkin tämän työn tarjoavan laajempaa näkökulmaa aiheeseen myös niille kouluille ja kasvattajille, joiden arjessa sukupuolten moninaisuus ei ehkä vielä näyttäydy samalla tavalla.

Haluaisin kiittää Tampereen yhteiskoulun lukiota, sen rehtoria ja kaikkia kollegoitani tämän työn mahdollistamisesta. Tätä työtä tehdessäni erityisen korvaamatonta keskusteluapua tunnista ja päivästä toiseen ovat tarjonneet lähimmät kollegani ja ystäväni liikunnanopettaja Outi Huovinen ja tanssinopettaja Lotta Kaarla Tampereen yhteiskoulun lukiosta. He ovat kannustaneet minua ja toimineet pitkin matkaa peilinä omille ajatuksilleni, tarjonneet uusia näkökulmia ja muutenkin myötävaikuttaneet tämän työn valmistumiseen. Kaikesta tästä olen syvästi kiitollinen.

Kiitos myös ohjaajalleni Petri Hopulle, joka on rohkaissut minua tarttumaan juuri tähän aiheeseen ja kannustanut silloin kun olen eniten epäillyt itseäni. Petriltä olen myös oppinut kaiken, minkä tiedän ja osaan suomalaisista menueteista, ja tätä tietoa jaan ylpeänä lukiolaisille joka vuosi vanhorentanssien yhteydessä.

Erityisen kiitollinen olen kuitenkin Tampereen yhteiskoulun lukion opiskelijoille, joita ilman tätä työtä ei edes olisi ollut mahdollista toteuttaa. Olen kiitollinen siitä, että he vastasivat kyselyyni, uhrasivat aikaansa aiheelleni, kävivät kanssani keskusteluja, uskalsivat avata sydäntään ja jakaa ajatuksiaan kipeistäkin aiheista. Heidän ansiostaan olen oppinut paljon uutta ja toivon, että yhteistyöni opiskelijoiden kanssa on tämän työn ansiosta tulevaisuudessa entistä avoimempaa, kuuntelevampaa ja vuorovaikutteisempaa.

2 VANHOJENPÄIVÄ JA LUKIO

Tässä luvussa luodaan katsaus vanhojenpäivän ja vanhojentanssien historiaan, eli perinteen syntymiseen ja kehittymiseen. Tämän lisäksi kuvataan lyhyesti myös vanhojenpäivän rituaalista luonetta ja tapahtuman merkitystä osana lukio-opintoja. Luvun lopussa esitellään erikseen myös tutkimuksen kohteena olevan koulun, Tampereen yhteiskoulun lukion, vanhojenpäivää.

2.1 Vanhojenpäivän kehittyminen

Lukion vanhojenpäivää ja vanhojentansseja (myös wanhojenpäivä, vanhojen päivä, wanhojen päivä, wanhattanssit, vanhat tanssit, wanhojen tanssit) on tutkittu Suomessa varsin vähän. Jyväskylän yliopiston liikuntatieteelliseen on tehty aiheesta ainakin kolme pro gradu -työtä, mutta varsinaista syvällisempää tutkimusta ei toistaiseksi ole tehty. Vanhojentanssit on hyvin suomalainen ilmiö ja perinne, jolle ei tunnu löytyvän suoranaisia vastaavuuksia maailmaltakaan. Myöskään vanhojenpäivän historiaa ei ole juurikaan tutkittu tai kartoitettu. Näin ollen etenkin tieteellistä lähdeaineistoa tähän työhön on ollut vaikea löytää.

Penkinpainajaisista eli penkkareista, joka on toinen suomalaisen lukion merkittävä perinne ja oleellisesti liittyy vanhojenpäivään, on tietoja jo 1800-luvun loppupuolelta, mutta vanhojenpäivästä merkintöjä löytyy vasta 1930-luvulta. Nykymuotoiset ylioppilaskirjoitukset ovat 1920-luvun perua, ja niiden myötä myös penkinpainajaiset ovat asettuneet nykyiselle paikalleen. Samaan aikaa lukion toisluokkalaisten rooli koulun vanhimpina penkinpainajaisien jälkeen on alkanut korostua, mikä on toiminut kimmokkeena vanhojenpäivän perinteen kehittymiselle. Vanhojenpäivän syntymiseen lienee vaikuttanut myös se, että samoihin aikoihin oppikouluihin tulvi tyttöjä ja naisten hameiden helmat lyhenivät, mikä teki pitkistä hameista nuorison silmissä vanhanaikaisia. (Jäppinen 2007, 13.)

1930–40-luvuilla vanhojenpäivän vietto oli vielä melko satunnaista ja riippui kunkin luokan kekseliäisyydestä. Ajatus toisluokkalaisten erikoisasemasta ”vanhoina” levisi kuitenkin koulusta toiseen. Joissakin kouluissa alettiin pukeutua vanhoiksi, eli pukeutumisella korostettiin nimenomaan ikää ja arvokkuutta. (Jäppinen 2007, 14.) Tämä vanhoiksi ja vanhoihin vaatteisiin pukeutuminen kasvattiin myöhemmin suosiotaan ja säilyi osana vanhojenpäivän perinnettä vielä vuosikymmeniä, suunnilleen vuosituhannen vaihteeseen asti. 2000-luvulle tultaessa pukeutumiskulttuuri on muuttunut

merkittävästi ja alkanut muistuttaa yhä enemmän amerikkalaista prom-kulttuuria muodikkaine ilta-pukuineen. (Vänskä & Parkkinen 2017; Norokorpi 2019; Vilen 2019; Yle Puoli seitsemän 2017.)

Sota-ajan ankeus oletettavasti vaikutti myös vanhojenpäivän viettoon, eikä tuolta ajalta ole juuri-kaan tietoja tai muistoja aiheesta. 1950-luvulle tultaessa vanhojenpäivä alkoi kuitenkin saada uutta nostetta ja normaalista arjesta poikkeavasta pukeutumisesta tuli yhä suosittumpaa. Pukeutumisen tyyli ei kuitenkaan ollut vielä vakiintunutta, vaan trendit ovat selvästi vaihdelleet eri kouluissa. Siinä missä toisissa Helsingin kouluissa korostettiin nimenomaan keski-ikäisyyttä ja vanhanaikaisia vaat- teita, toisissa kouluissa tätä paheksuttiin, koska koulun vanhemmat opettajat saattaisivat loukkaan- tua, ja pukeutumisessa alkoikin korostua 50-luvun nuorisokulttuuri ja Christian Diorin New look - tyylin vaikutukset. (Jäppinen 2007, 14–15; Vänskä & Parkkinen 2017, Tomes 2017.) Vanhojen juh- lavan pukeutumiskulttuurin leviämiseen koko maahan on ilmeisesti vaikuttanut muun muassa Iltä- Sanomat, joka julkaisi 1950-luvulla kuvareportaaseja vanhojen pukeutumisesta. Myös opettajien myönteinen suhtautuminen on vauhdittanut tavan leviämistä. (Jäppinen 2007, 159.) Samoihin ai- koihin pukeutuminen on muuttunut sukupuolittuneemmaksi mikä näkyy erityisesti tyttöjen pukeutu- misessa. (Vänskä & Parkkinen 2017.)

1960-luvun lopulla nuorison aatemaailman radikalisoituminen heijastui myös vanhojenpäivän viet- toon. Joissain kouluissa valveutuneimmat oppilaat pitivät juhlaa turhan pröystäilevänä eivätkä ha- lunneet osallistua päivään millään lailla. Toisaalla taas juhlinta muuttui niin villiksi, että koko van- hojenpäivän vietto kiellettiin vuosiksi. 1970-lukua leimasi yleinen juhlakielteisyys, mutta vanhojen- päivä sinnitteli hengissä, joskin pukeutuminen, tanssit ja juhliminen oli yleisesti ottaen melko vaati- matonta. 1970-luvun loppupuolella aatteiden talttuessa ja yleisen elintason noustessa yleinen il- mapiiri muuttui. Juhlakielteisyys ja perinteiden hylkiminen vaihtuivat yltyväksi juhlainnoksi ja perin- teennäläksi, mikä edesauttoi vanhojentanssien elpymistä ja leviämistä koko maan lukioihin, myös maaseudulle 1980-luvulla. 1980-luvulla yleisen elintason noustessa vanhojenpäivään alettiin käyt- tää koko ajan enemmän rahaa ja yksilöllisyyden tavoittelu alkoi korostua. (Jäppinen 2007, 16–17.) Yleisestä vaurastumisesta kertoo muun muassa se, että pukuihin, kampauksiin ja meikkiin alettiin käyttää enemmän rahaa esimerkiksi käymällä kampaajalla laitattamassa juhlakampaus vanhojen- päivää varten (Vänskä & Parkkinen 2017). Vinttien aarteet vaihtuivat osto- ja vuokrapukuihin, sillä eipä monelta vintiltä enää vanhoja pukuaarteita löytynytkään (Jäppinen 2007, 16–17).

Muodintutkimuksen professori Annamari Vänskä analysoi Ylen jutussa vuonna 2017 vanhojenpäi- vän pukujen kehitystä valokuvien pohjalta ja havaitsi, että 1960-luvulle tultaessa edvardiaaninen

tyyli tuntuu vakiinnuttaneen asemansa vanhojen pukeutumisessa, eli puvut muistuttavat 1900-luvun alun porvarillista pukeutumisesta. Tämä tyyli hallitsikin vanhojenpäivän pukeutumista aina 2000-luvun puolelle asti, ja vasta suunnilleen 2010-luvulla pukeutumisessa on tapahtunut selkeä muutos, kun prom-tyyliset modernit tanssiaismekot ovat syrjäyttäneet historialliset ja vanhanaikaiset asut. 2000-luvulla vanhojen päivän pukeutuminen on muuttunut vanhuutta ja mennyttä aikaa representoivasta tyylistä enemmän nuoruutta ja viimeisintä muotia ihannoivaksi. (Vänskä & Parkkinen 2017.) 2000-luvulla vanhojenpäivästä onkin tullut tytöille selkeästi enemmän ”prinsessa-päivä” ja ”once in a lifetime” -tyyppinen tapahtuma kuin vanhuutta korostava riitti. Eritoten amerikkalaisen prom-kulttuurin vaikutukset näkyvät vuosi vuodelta selkeämmin tyttöjen pukeutumisessa, ja ainakin vielä toistaiseksi muodissa ovat pitkät ja useimmiten leveähelmaiset tanssiaismekot.

Jäppisen mukaan vanhojenpäivä on muiden koulutapojen tavoin konservatiivinen juhla, joka on viimeisen puolen vuosisadan aikana muuttunut vain vähän. Elintason nousu on kasvattanut valmiuttaan sijoittaa juhliin rahaa, mikä selittää vanhojenpäivän ulkoista muutosta. Samaan aikaan juhlan toistuminen samannäköisenä vuodesta toiseen kuuluu vanhojenpäivän luonteeseen: nuoremmat oppilaspolvet haluavat kokea saman elämyksen, jota he ovat edellisinä vuosina ihastelleet tanssisalin reunalta. Siksi itse peruskaavaa ei haluta muuttaa rajusti ja juhlassa ilmenee vain pieniä persoonallisia lisiä. (Jäppinen 2007, 17.)

Nykyajan vanhojenpäivän yliviritetyn loiston ytimessä sykkinee myös romanttinen haave saada viettää edes kerran ”päivä prinsessana”. Akateemisten juhlasalien ovet aukenevat yhä harvemmille, eikä satuhäitäkään kovin monen kohdalle osu. Saattaa olla, että moni neitonen aavistaa vanhojenpäivän, lukiovuosien huippukohtaan, jäävän elämän ensimmäiseksi ja viimeiseksi iltapukutanssiaisiksi. (Jäppinen 2007, 17.)

Vaikka Jäppisen kirjoitus on jo 15 vuoden takaa, ei vanhojenpäivän viettäminen ole sen jälkeenkään merkittävästi muuttunut. Korkeintaan elintason nousu on edelleen kasvattanut kustannuksia samalla kun nuorten paineet etenkin ulkoisesti ”täydellisen päivän” saavuttamiseksi ovat kasvaneet entisestään.

2.2 Vanhojenpäivä riittinä

Helena Saarikoski (1994) on tutkinut penkinpainaajien viettoa lukioissa 1980- ja -90-luvuilla. Penkinpainaajaiset on abiturienteille eräänlainen siirtymäriitti koululaisista aikuisiksi, kohti vapautta koulunkäynnin kahleista. Siirtymäriitin tarkoitus on selittää yksilölle tai ryhmälle yhteisörakenteessa ta-

pahtunut muutos, eli abiturientit jättävät penkkareissa paikkansa koulun vanhimpina ja vanhojenpäivänä tilalle astuvat toisluokkalaiset. Saarikoski luonnehtii penkinpainajaisia siirtymäriitin ohella myös käänteisriitiksi: "Esittämällä miten asiat eivät normaalisti ole, käänteisriitit tekevät inversion kautta tietäväksi sitä, miten asiat normaalisti ovat." (Saarikoski 1994, 35–36.)

Vanhojenpäivä liittyykin oleellisesti myös penkinpainajaisten viettoon mutta on sille monessa suhteessa vastakkainen tapahtuma. Siinä missä penkinpainajaisia leimaa riehakkuus, sekasorto ja hölmöily, on vanhojenpäivä luonteeltaan hillitty, kurinalainen ja arvokas. Penkinpainajaiset on Saarikosken mukaan myös selvästi sukupuolettomampi tapahtuma kuin vanhojenpäivä. Penkinpainajaisten jälkeen vanhojenpäivä on kuin kurinpalautus koulussa mutta yhtä lailla koulun arjelle vastakkainen tapahtuma kuin penkinpainajaiset. Penkinpainajaisten ja vanhojenpäivän jälkeen koulunkäynti asettuu taas normaaleihin uomiinsa ja arki jatkuu entisellään. (Saarikoski 1994, 171.)

Vanhojenpäivään kuuluu vanhojen arvokas, sivistynyt käytös koulussa. Tradition mukaan alaluokkalaiset ja opettajat huomaavat yhtäkkiä, kuinka toisluokkalaisista on tullut aikuisia, miehiä ja naisia, nähdessään heidät sukupuolta korostavissa juhlavaatteissa, tanssimassa paritansseja. Tämä havainto tosin näyttää unohtuvan tehokkaasti, kun koulun arki taas alkaa – pukeutumista koulun arjessa on kuvattu hyvin yhtenäiseksi ja kaavamaiseksi: kaikilla on farkut, t-paidat ja lenkkitosut. Arjessa toisluokkalaiset ovat samoja sukupuolettomia koululaisia, joiden kykyyn hallita omaa käyttäytymistään ei luoteta – vanhojenpäivä näyttää heidät toisessa valossa ja penkinpainajaispäivä vuoden päästä kolmannessa. (Saarikoski 1994, 171–172.)

Vanhojenpäivä on penkinpainajaisten tavoin siirtymäriitin ohella myös käänteisriitti, joka näyttämällä, miten asiat normaalisti eivät ole, tekee nähtäväksi meille, miten ne normaalisti ovat.

Vaikka Saarikosken tutkimus on jo melkein kolmenkymmenen vuoden takaa, ei näiden tapahtumien rituaalinen luonne ole noista ajoista merkittävästi muuttunut. Tosin 1990-luvulla vanhojenpäivä on korostanut sukupuolta vielä voimakkaammin kuin nykyään ja näyttäytynyt hyvin heteronormatiivisena. Tämä vanhojenpäivän heteronormatiivisuus ja sen ilmentyminen 2020-luvulla onkin yksi työni keskeisiä kysymyksiä.

2.3 Tanssiminen osaksi vanhojenpäivää

Vanhojenpäivään nykyään oleellisesti kuuluva tanssiminen on nuorempaa perua kuin pukeutuminen ja myös levisi pukeutumista hitaammin. Ensimmäiset maininnat tansseista ovat 1930-luvulta Helsingistä, mutta vielä 1970-luvullakin tiedetään vietetyn tanssittomia vanhojenpäiviä. (Jäppinen

2007, 15; Yle Puoli seitsemän 2017.) Tanssien historiaa on muutenkin kartoitettu vielä selvästi vähemmän kuin pukeutumisen. Tanssien laadussa, määrässä ja harjoitteluun käytetyn ajan määrässä on ollut suuria koulukohtaisia eroja. Useat vanhojenpäivän tanssit ovat itse asiassa suunnilleen saman aikakauden peruja kuin pitkään vallalla ollut edvardiaaninen pukumuotikin, sillä monet perinteiset ”vanhojentanssit” kuten cicapo, mignon ja pas d’Espagne ovat 1800–1900-lukujen taitteen muotitansseja ja sävelmiä, jotka jäivät osaksi ylioppilasosakuntien ja akateemisten piirien suuria juhlia (Jäppinen 2007, 15). Vanhojentanssit ovatkin siis olleet osittain valmistautumista yliopistomaailmaan, sillä Jäppisen mukaan erityisesti tytöt halusivat oppia tanssimaan pärjätäkseen akateemisissa juhlissa.

1834 Keisarillisen Aleksanterin opiston, sittemmin Helsingin yliopiston alaisuudessa toimi Voimistelulaitos, joka lakkautettiin 1970-luvulla, kun yliopistollinen liikunnanopettajakoulutus siirrettiin Jyväskylän yliopiston liikunta- ja terveystieteiden tiedekuntaan. Voimistelulaitoksella opetettiin ja tanssittiin myös salonkitansseja. Une Melkon kokoamasta ”Seuratansseja – Koti- ja ulkomaisia tansseja sekä vanhat tanssit” -kirjassa vuodelta 1960 on ohjeet kymmeneen salonkitanssiin, joita Melkko kertoo tanssittun osakuntien vuosijuhlissa ja suurissa akateemisissa juhlatanssiaisissa. Tanssit on kirjassa “--- selostettu siten kuin niitä on opetettu ja tanssittu Yliopiston Voimistelulaitoksella, jonka innostavan oppilaskunnan kanssa minulla on ollut ilo työskennellä,” (Melkko 1960). Melkon mukaan vuorojen järjestys ja muodot ovat vaihdelleet hyvinkin paljon, mutta “-- tanssien henki on säilynyt samanlaisen kohteliaan sirona tai juhlanan arvokkaana menona.” (Melkko 1960, 72). Kirjasta löytyy ohjeet tansseihin kreuz-polkka, mignon, pas d’Espagne, pompadour, la chaconne, pas des patineurs, krakoviak, wengerka, pas de quatre ja wienervalssi.

Orvokki Komulaisen ohjekirjasta ”Vanhoja tansseja polkasta poloneesiin” vuodelta 1981 löytyvät lähes kaikki samat vuosisadan vaihteen paritanssit sekä lisäksi kikapoo. Komulainen on lisäksi täydentänyt Melkon listaa vanhoilla ryhmätansseilla kuten ländler, vanha valssi, poloneesi, kotiljonki, franseesi ja polkka. Myös Melkon kirjassa on sekä suomalaisia että ulkomaalaisia ryhmätansseja, mutta näitä ei ole luokiteltu vanhoiksi tansseiksi. Komulainenkin kertoo oppineensa kirjansa vanhoja tansseja jo 1930-luvulla Voimistelulaitoksella. (Komulainen 1981; Melkko 1960.)

Nykyään tanssien harjoittelulla ei ole enää samanlaista akateemiseen maailmaan valmistavaa merkitystä, mutta siitä huolimatta tanssiperinne on pitänyt pintansa ja jopa kasvattanut suosiotaan. Jopa tanssittava ohjelmisto on säilynyt pääpiirteittäin samana pian sata vuotta, sille edelleen 1800–1900-lukujen vaihteen salonkitanssit – niin kuin niitä on jo Yliopiston Voimistelulaitoksella opetettu

- muodostavat vankan pohjan vanhojentanssien ohjelmistolle koko maassa. Tytti Luukon koostamat ohjekirjaset "Vanhoja tansseja ja vuosisadan vaihteen tansseja" (1994) ja "Vanhoja tansseja ja vuosisadan vaihteen tansseja 2" (1998) ovat lähes jokaisen vanhojentansseja opettavan liikunnanopettajan raamattu ja opetuksen kivijalka. Näiden pohjan muodostavat samat tanssit, jotka ovat jo Melkon ja Komulaisenkin kirjoissa, mutta lisäksi Luukon ensimmäisestä kirjasesta ovat muun muassa tanssit polkka masurkka (tunnetaan myös nimillä avaustanssi tai avausvalsii), masurkka, wienervalssi, tango, salty dog rag, Virginia reel, Lambeth walk, gay gordons ja Velata-valsii. Toinen osa täydentää tarjontaa vielä ohjeilla tansseihin Boston-valsii, do-sa-do, St. Bernard valsii, fireman's dance, good night sweetheart ja seems like.

Luukon ohjekirjasten suosiota selittänee se, että tansseihin on ollut oheismateriaalina saatavilla musiikkiäänitteet sekä opetusDVD. Helsingin poliisioittokunta soitti ja äänitti 1990-luvulla musiikit kaikkiin Luukon kirjasten tansseihin, ja näitä samoja musiikkeja käytetään edelleen lähes jokaisen koulun vanhojentansseissa. Kun itse aloitin aikoinaan vanhojentanssien opettamisen, opettelin tansseja juuri Luukon kirjasten ja DVD:n avulla, kuten todennäköisesti todella moni muukin kollegani ympäri Suomea on tehnyt.

2000-luvulla ohjelmistoon on alkanut tulla myös yhä enemmän uusia tansseja ja koreografioita, mutta monessa koulussa edelleen tanssitaan lähinnä pelkästään noita vuosisadan vaihteen salonkitansseja. Uusille tansseille kuitenkin tuntuisi olevan kovasti tilausta ja moni opettaja kaipaakin lisää uusia tansseja ja ohjeita. Itselläni on ollut jo vuosikausia haave uuden kattavan materiaalipaketin koostamisesta ja suomalaisen kansantanssin vahvemmassa mukana tuomisesta vanhojentansseihin, mutta tämä projekti odottaa vielä toteuttamistaan.

2.4 Yleisö mukaan juhlimaan

1980-luvulle saakka vanhojentanssit olivat koulun sisäinen juhla ja tansseja pääsivät katsomaan vain koulun muut oppilaat ja henkilökunta. 1990-luvun puolella vanhojenpäivä on kuitenkin alkanut avautua ja oppilaiden perheetkin ovat päässet mukaan juhlintaan, kun yleisöön on alettu kutsua myös koulun ulkopuolista väkeä. Osaltaan tähän on varmastikin vaikuttanut 1980-luvulla kasvanut panostaminen päivään: perheet ovat alkaneet käyttää päivään enemmän sekä rahaa että resursseja ja ovatkin halunneet päästä osallisiksi vanhojenpäivän vietosta. Ensimmäisiä useamman kou-

lun yhteisiä ”suurtanssiaisia” on alettu järjestää joskus 1990-luvulla, jolloin taas yhä useampi katsoja on päässyt osaksi vanhojenpäivää. Nykyään tansseja tanssitaan koko maassa yhä isommissa tiloissa ja suuremmalla joukolla ja katsomoihin ovat monin paikoin tervetulleita jopa täysin ulkopuolisetkin tansseista kiinnostuneet. Koronavuosien jälkeen tanssit ovat itse asiassa auenneet vielä entistä suuremmille yleisöille livestriimauksien myötä: julkisten striimilähetysten yleistyttyä yhä useammat katsojat voivat halutessaan seurata tanssiaisia suoraan kotisohviltaan.

Vanhojentanssit kiinnostavat ihmisiä ja myös mediassa, niin perinteisessä mediassa kuin sosiaalisessa mediassakin, vanhojentanssit näkyvät isosti joka vuosi (esimerkiksi Lehto & Thyne 2021; Loukasmäki 2021; Sihvonen 2021; Mäntykenttä 2021; Vilen 2019; Yle Aalueutiset 2021). Tosin olen itse kiinnittänyt aiheetta seuranneena huomiota siihen, että varsin usein valokeilaan nousee nimenomaan päivään kuuluva pukuloisto varsinaisten tanssien sijaan, kuten esimerkiksi Iltta-Sanomien jutussa ”44 upeaa tyyliä vanhojentansseista! Lukijat jakavat kuvat näyttävistä puvuistaan” vuodelta 2019 (Norokorpi 2019). Nuorten suosimassa sosiaalisen median kanavassa TikTokissa myös valtaosa erityisesti tyttöjen videoista tuntuu keskittyvän nimenomaan pukuihin ja ulkonäköasioihin. Pukuloisto on kuitenkin oleellinen osa vanhojentanssien viehätystä myös katsojien näkökulmasta: katsoja pääsee hetkeksi kohoamaan arjen yläpuolelle seuratessaan parhaisiinsa pukeutuneita ja säihkyviä nuoria tanssin pyörteissä.

2.5 Tampereen yhteiskoulun lukion vanhat

Olen itse kirjoittanut ylioppilaaksi Tampereen yhteiskoulun lukiosta 1990-luvun lopulla ja saanut seurata koulun vanhojentansseja vuodesta 1996, jolloin ensimmäistä kertaa istuin itse yleisössä ihailmassa ylemmän luokan tanssiaisia. Tampereen yhteiskoulun lukio eli TYK on ilmaisutaidon erityislukio, jossa on tällä hetkellä lähes tuhat opiskelijaa. Kouluamme tulee opiskelijoita ympäri Suomea juuri ilmaisutaitopainotuksen takia. Ilmaisutaito-opetuksen tarjonta on koulussamme varsin laaja, mutta pääpaino on esittävisissä taiteissa, eli kaikkein eniten opiskelijat valitsevat teatteria, tanssia ja musiikkia. Ensimmäistä kertaa olin mukana vanhojenpäivässä opettajan roolissa vuonna 2003 tehdessäni tanssinopettajaopintojeni päättöharjoittelua. 2007 vuodesta asti olen luotsannut vanhojentansseja koulumme liikunnanopettajan Outi Huovisen kanssa, ja yhteistyömme onkin vuosien varrella hioutunut lähes symbioottiseksi ja saumattomaksi yhteistyöksi, jossa kummallakin

on vakiintuneet omat vastuualueensa – lopputuloksen ollessa kuitenkin aina meidän yhteisen visiomme mukainen. Vanhojentanssikurssien ohella olen vuodesta 2012 alkaen opettanut TYKissä myös tanssin ilmaisutaitokursseja.

TYK on kouluna tunnettu avoimesta ja hyväksyvästä ilmapiiristä, ja hyvinvointikyselyjen mukaan sekä opiskelijat että henkilökunta viihtyvät talossa. Koulussa on lupa olla oma itsensä ja olla ”persoonallisella opintiellä”, kuten vanha sloganimme kuuluu (Huhta, 2022. 8). Koska TYK on ilmaisutaidon erityislukio, meille tulee paljon opiskelijoita, jotka haluavat esiintyä ja olla esillä, mikä on johtanut siihen, että myös meidän vanhojentanssimme ovat hieman erinäköiset kuin monessa toisessa lukiossa. Sen pohjalta, mitä olen nähnyt meidän tanssejamme ja lukuisien muiden lukioiden vanhojentansseja, uskallan väittää, että meidän tanssiaisemme ovat iloinen, persoonallinen ja jopa rento tapahtuma. Me opettajat myös pyrimme kannustamaan opiskelijoitamme nauttimaan tanssimisesta ja tuomaan tansseihin oman lisänsä – päivän arvokkuutta kuitenkin unohtamatta. Vanhojenpäivä onkin meillä valtavan suosittu ja tärkeä tapahtuma, johon opiskelijat halusivat osallistua jopa useamman kerran lukioaikanaan. Viime vuosina meillä on parhaimmillaan ollut vuosittain yli 350 tanssijaa, mikä kertoo tanssien suosioista, sillä yhdellä vuosikurssilla on opiskelijoita keskimäärin vain noin 270.

Keväällä 2022 tansseihin osallistui noin 360 tanssijaa, eli noin 90 enemmän kuin meillä oli toisvuotisia opiskelijoita, niitä niin sanotusti oikeasti vanhoja. Tanssijoiden suuri määrä onkin johtanut tilanteeseen, ettei Tampereelta oikein enää löydy meille riittävän suurta katsomollista tanssitilaa, jossa kaikki mahtuisivat yhtä aikaa lattialle. Lukuvuonna 2022–23 olemmekin tehneet historiallisen linjauksen ja rajanneet vanhojentanssit vain toisvuotisten tapahtumaksi, eli kaikki ulkopuoliset, eka- vuotiset, abit ja neljännen vuoden opiskelijat on rajattu tanssien ulkopuolelle. Tähän tutkimukseeni osallistuneet opiskelijat ovat siis toistaiseksi viimeisiä TYKin vuosikursseja, jotka ovat saaneet valita itselleen parin eri vuosikurssilta tai koulun ulkopuolelta. Samalla päättyi melkein 20 vuotta jatkunut perinne tarjota vanhojen tansseista niin kutsuttuja viikonloppukursseja, eli varsinaisen koululukujärjestyksen ulkopuolella tarjottavia kursseja, joille on voinut tuoda parin koulun ulkopuolelta. Viikonloppukurssit olivat pitkään koulumme erikoisuus, jollaisia en ole kuullut järjestetyn muissa lukioissa.

Viikonloppukursseja alettiin alun perin tarjota, jotta tytöt voisivat tuoda itselleen ulkopuolisen poikaparin, sillä koulumme on ollut jo pitkään hyvin tyttövaltainen. Edelleen koulussamme on tyttöjä moninkertainen määrä poikiin nähden, mutta sen lisäksi meillä on paljon opiskelijoita, jotka eivät

identifioidu cisnormin mukaisesti tytöksi tai pojaksi, eivät halua määrittää sukupuoltaan tai kokevat sukupuolensa olevan jotain muuta kuin heille syntymässä on määritelty.

Kaikki nuoret eivät koekaan vanhojentansseja omakseen, mikä osittain johtuu tapahtumaa leimavasta heteronormatiivisesta luonteesta. Vanhojentanssien näyttäytyminen yleisesti ottaen heteronormatiivisena perinteenä onkin itseäni erityisen paljon kiinnostava aihe ja yksi tämän työn keskeisiä kysymyksiä.

Viime vuosina nuorten lisääntynyt uupumus ja mielenterveysongelmat ovat puhuttaneet mediassa valtakunnallisesti. TYKin opinto-ohjaaja Liisa Huhta julkaisi kesällä 2022 kirjan ”Uupuneet nuoret pärjääjät”, jossa hän pohtii syitä lukiolaisten yhä yleistyvään uupumukseen. Kirjaansa Huhta haastatteli tykkiläisiä opiskelijoita. Vanhojenpäivä ei ainakaan Huhdan kirjassa nouse millään lailla merkittäväksi uupumuksen aiheuttajaksi lukiossa, mutta tiedostavimmat nuoret olisivat kyllä valmiita ravistelemaan perinnettä. Eräs nuori kertoo kirjassa näin:

Joku vanhojen [tanssien] kulttuuri, onhan se aika naurettavaa. Miksei tytöt voisi tanssia keskenään seksuaalisuudesta huolimatta. Bi-tytötkin usein haluaa tanssia pojan kanssa, kun se on se traditio, mitä odotetaan. Vanhanaikainen traditio, vanhat on tosi jees mutta se kaipais vähän uudistamista. (Huhta 2022, 134.)

Huhdan mukaan muutos vanhoja kohtaan on tapahtunut lyhyessä ajassa, sillä viisi vuotta sitten vain pienen pieni marginaalinen joukko saattoi kritisoida vanhoja hiljaa kaverilleen. Nykyään yhä useampi kyseenalaistaa heteronormatiivisen perinteen tai ainakin haluaa herättää keskustelua siitä. (Huhta, 2022. 134.) Oma kokemukseni ja ennakkokäsitykseni on hyvin samankaltainen Huhdan kanssa.

Vaikka TYKin vanhat näyttäytyvät jossain määrin vapaampina ja monimuotoisempina kuin monen muun lukion vanhat, meilläkin olisi mielestäni varaa parantaa. Tämä on henkilökohtainen mielipiteeni, joka perustuu siihen, mitä olen nähnyt ja kuullut muiden koulujen tavoista ja käytännöistä. Vanhojenpäivän konservatiivinen heteronormatiivisuus häiritsee minua itseänikin opettajana, mutta esimerkiksi paine tanssia perinteisessä tyttö-poika-parissa ei ainakaan meidän koulussamme tule meiltä opettajilta. Ja vaikka meillä nähdäänkin vuosittain varsin monipuolinen kirjo eri tavalla parituneita ja pukeutuneita tanssijoita, valtaosa haluaa siltikin tiukasti seurata yleistä kaavaa: tanssiparissa toinen on tyttö ja toinen poika, tytöllä on prinsessamekko ja pojalla puku. Joskin minulla

opettajana onkin paljon valtaa vaikuttaa vanhojentanssien perinteisiin, kaikkeen en pysty vaikuttamaan - vaikka ehkä haluaisinkin - sillä vanhojentanssit ei tapahdu tyhjiössä, ei edes koulun omassa kuplassa, vaan nuoret imevät asenteita ja vaikutteita ympäröivästä maailmastaan.

3 TUTKIMUSMENETELMÄT JA AINEISTO

Tässä luvussa esitellään työssä käytettyä tutkimusmenetelmää ja aineistoa. Tutkimusmenetelmää esitellään hyvin lyhyesti ja lisäksi kerrotaan varsinaisen tutkimusaineiston taustoista, keräämisestä ja kyselytutkimuksen toteuttamisesta.

Metodologisesti tämä työ nojautuu fenomenografiseen tutkimussuuntaukseen. Fenomenografista tutkimusmenetelmää on käytetty paljon kasvatustieteissä ja nimenomaan erilaisten ilmiöiden kuvaamisessa; fenomenografian nimikin tulee sanoista ”ilmiö” ja ”kuvata”. Fenomenografia tutkii sitä, miten ympäröivä maailma ilmenee ja rakentuu ihmisten tietoisuudessa. Tutkimuksen kohteena ovat erilaiset arkipäivän ilmiöitä koskevat käsitykset ja niiden erilaiset ymmärtämistavat eli ihmisten erilaiset käsitykset tutkittavasta ilmiöstä. (Ahonen 1994, 114; Huusko & Paloniemi 2006, 162–163; Kettunen.) Fenomenografisen tutkimuksen tavoitteena on kuvailla, analysoida ja ymmärtää käsitysten välisiä suhteita ja ennen muuta paljastaa kokemuksissa tai käsityksissä ilmenevää variaatiota (Kettunen). ”Fenomenografisessa tutkimuksessa ei tehdä todellisuutta koskevia väitelauseita, vaan tarkoituksena on kuvata ihmisten käsityksiä todellisuuden ilmiöistä” (Huusko & Paloniemi 2006, 165).

Fenomenografisessa tutkimuksessa hyödynnetään erilaisia kirjalliseen muotoon muokattuja aineistoja. Aineistoon tutustumisen jälkeen pyritään tunnistamaan ja kuvaamaan osallistujien käsityksiä ja kokemuksia heidän ilmaisemiensa merkitysten valossa. Toisessa vaiheessa keskitytään tunnistamaan merkitysten välisiä suhteita eli niitä laadullisia eroja, joiden suhteen käsitykset eroavat toisistaan. (Kettunen.)

Minun aineistoni koostuu ensisijaisesti lukiolaisille kirjallisena teetetyn kyselyn vastauksista. Osa aineistosta on numeraalista, ja sitä käsitellään tilastollisesti pyrkimällä sitäkin kautta löytämään eroja ja yhtäläisyyksiä vastaajien käsityksistä vanhojenpäivään liittyen. Osa aineistosta on lukio-
laisten vapaasti kirjoittamia lyhyitä palautteita ja pohdintoja yksittäisten aiheiden ympäriltä. Fenomenografisia menetelmiä käytetään tässä työssä soveltaen ja aineistoa herkästi kuunnellen.

Muutama työssä käytettävä käsite on tarpeen määritellä: tässä työssä käsitteellä *heteronormatiivisuus* tarkoitetaan normia, jonka mukaan ihmisten oletetaan jakautuvan kahteen toisilleen vastak-

kaiseen ja toisiinsa vetoa tuntevaan sukupuoleen, naisiin ja miehiin - tai lukiolaisten kohdalla tyttöihin ja poikiin. Tämän ajattelutavan seurauksena heteroseksuaalisuus nähdään muita seksuaalisia suuntautumisia normaalimpana, luonnollisempana ja toivotumpana. (THL, Tasa-arvosanasto).

Heteronormatiivisuuden rinnalle nousi työn edetessä myös käsite *cisnormatiivisuus*. Cisnormatiivisuus (tai cisoletus) tarkoittaa ajattelutapaa tai normia, jonka mukaan ihminen on tai hänen tulisi olla jompaa kumpaa kahdesta sukupuolesta (THL, tasa-arvosanasto). Cisnormatiivisuus ja erityisesti sen kritiikki nousivat aineistosta ja nuorten kirjoittamista teksteistä selvästi lukiolaisia itseään pohdituttaviksi teemoiksi.

Vaikka aihe, vanhojentanssit, on minua itseäni lähellä ja minulle hyvin tuttu, pyrin säilyttämään objektiivisen asenteen aineistoani kohtaan. Silloin kun ilmaisen omia mielipiteitäni tai asenteitani, pyrin tunnistamaan sen, olemaan avoin sen suhteen ja ilmaisemaan asian tekstissäni selvästi.

Tutkimusta tehdessä on noudatettu hyvää tutkimusetiikkaa. Kaikki tutkittavat, eli kyselyyn vastanneet opiskelijat, ovat osallistuneet tutkimukseen vapaa-ehtoisesti, ja heille on kerrottu tutkimuksen tarkoituksesta ja tulosten hyödyntämisestä. Tutkimukseen on myös saatu lupa tarkastelun kohteena olevalta koululta. Kaikkia vastauksia käsitellään anonyymisti, eikä ketään yksittäistä vastaajaa voi tunnistaa tekstistä, mikä on ollut myös vastaajien tiedossa heidän osallistuessaan tutkimukseen.

3.1 Materiaalin keräämisen taustaa

Tätä opinnäytetyötä varten teetin TYKin opiskelijoille kyselyn, jolla kartoitettiin opiskelijoiden kokemuksia vanhojentansseista. Kyselyä tehdessä käytin apunani Mirka Kanervan liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielmaa vuodelta 2015, koska aihe ja sen rajaus olivat varsin lähellä omaa aiheitani (Kanerva 2015). Kanerva oli omassa työssään tutkinut opiskelijoiden kokemuksia vanhojentansseista kahdessa turkulaisessa lukiossa ja teettänyt opiskelijoille varsin kattavan kyselytutkimuksen (Kanerva 2015, 58–74). Tavoitteenani oli kysyä jonkin verran samoja asioita kuin Kanerva, jotta voisin tarvittaessa myös verrata tuloksia keskenään: minkälaisia eroja ja yhteneväisyyksiä voisin löytää kahdeksan vuotta aiemmin ja eri kaupungissa teetetyn tutkimuksen kanssa. Loppujen lopuksi omaan kyselyyni päätyinkin samoja kysymyksiä kuin Kanervalla, mutta kyselyni oli kuitenkin täysin omani ja omiin tarpeisiin laadittu. Aiheita valitessani tutustuin myös Heidi Heiskan ja Katja

Latonummen pro gradu -tutkielmaan, jossa oli kartoitettu erään pienen eteläsuomalaisen lukion opiskelijoiden kokemuksia vanhojen tansseista mutta laadullisin menetelmin, ainekirjoitusten pohjalta (Heiska & Latonummi 2015). Heidän työstään sain arvokasta taustatietoa lukiolaisten itselleen nostamista aiheista ja teemoista.

Ennen varsinaisen kyselyn teettämistä tapasin pienen opiskelijaporukan vapaamuotoisen keskustelun tiimoilta. Kävin tapaamassa erään liikuntakurssin opiskelijoita heidän tunnillaan, ja juttelimme vapaamuotoisesti vanhojentansseista. Keskustelun aluksi esitin joitakin kysymyksiä ja kerroin aiheista ja teemoista, joista olen kiinnostunut. Sen jälkeen lähinnä kuuntelin opiskelijoita ja tein muistiinpanoja. Muutamat opiskelijat innostuivat juttelemaan niin paljon, että jäimme vielä tunnin jälkeenkin pitkäksi aikaa vaihtamaan ajatuksia viime kevään vanhojentansseista. Tapaamisen jälkeen aloin laatia kyselyä omien ajatusteni ja opiskelijoiden esiin nostamien teemojen pohjalta, samalla verraten Kanervan kyselyyn (Kanerva 2015, 58–74). Kun olin saanut kyselyistä ensimmäiset versiot valmiiksi, tapasin taas osaa tuosta samasta liikuntaryhmästä, ja he testasivat kyselyn ensimmäisen version. Tähän kyselyn testaamiseen olisi pitänyt vain varata enemmän aikaa, sillä nyt testaajilla oli jo vähän kiire seuraavaan paikkaan, ja emme ehtineet keskustella esimerkiksi vastausvaihtoehdoista niin paljon kuin olisin toivonut. Tämä pikainenkin testaaminen oli kuitenkin varsin hyödyllistä, sillä opiskelijat tekivät hyviä havaintoja, huomasivat muutamia virheitä ja antoivat palautetta, jonka pohjalta muokkasin ja täydensin kyselyä ennen kuin se lähetettiin muille opiskelijoille.

Halusin pitää kyselyn sen mittaisena, että opiskelijat jaksaisivat vastata siihen huolellisesti, niinpä monta itseäni kiinnostavaa kysymystä ja aihetta oli pakko jättää tällä kertaa kyselyn ulkopuolelle. Olin halunnut esimerkiksi saada enemmän tietoa itse tanssikokemuksesta, mutta ymmärsin taustatyötä tehdessäni ja lukuisia tutkimuksia lukiessani, ettei opiskelijoilla ole kykyä analysoida tanssia ja omia kehollisia kokemuksiaan vielä niin hyvin, että tällaisella kyselyllä saisin riittävän hyvää aineistoa. Siksi tanssimista koskevat muutamat kysymyksetkin olivat varsin yleisluontoisia. Kyselyn laajuutta rajasi myös aikaraja, sillä vastaamiselle varattu aika koulupäivän keskellä oli verrattain lyhyt, mihin en voinut itse vaikuttaa.

3.2 Kyselyn toteuttaminen

Toteutin lopullisen kyselyn Microsoft Forms -pohjalla, mikä mahdollisti kyselyn helpon jakamisen opiskelijoille ja tulosten vaivattoman keräämisen ja tarkastelun. Kysely lähetettiin Wilma-viestinä kaikille TYKin kolmannen ja neljännen vuosikurssin opiskelijoille eli niille, joiden vanhojenpäivä oli ollut keväällä 2021 tai 2022. (LIITE 1) Kysely täytettiin ryhmänohjaustuokiossa maanantaina 5.9.2022 niin, että ennen vastaamista minä kerroin lyhyesti opinnäytetyöstäni Teams-yhteyden avulla ja ohjeistin kyselyyn vastaamisessa. Pidimme Teams-yhteyden avoinna koko kyselyn täyttämiseen käytetyn ajan niin, että opiskelijoilla oli mahdollisuus kysyä tarkennuksia tai lisäohjeita. Koska kaikki opiskelijat eivät kuitenkaan olleet paikalla ryhmänohjaustuokiossa, kaikki eivät kuulleet pohjustustani. Suunnilleen sama info oli kuitenkin lähetetty heille Wilma-viestissä yhdessä kyselylinkkien kanssa. Läsnäolijat (eli valtaosa vastaajista) täytti kyselyn saman tien, mutta kysely oli avoinna poissaolijoille koko viikon ajan, jotta kaikki halukkaat ehtisivät vastata. Opiskelijoille lähetettiin Wilma-viestillä muistutus osallistua kyselyyn vielä uudelleen samalla viikolla.

Kysely oli jaettu kahteen osaan: kysely A oli suunnattu niille opiskelijoille, jotka ovat osallistuneet vanhojentanssikurssille (LIITE 2), ja kysely B niille, jotka eivät osallistuneet vanhojentanssikurssille (LIITE 3). Kolmannen ja neljännen vuoden opiskelijoita on koulussa tätä kirjoittaessani 394, ja kyselyihin vastasi yhteensä 238 opiskelijaa eli hieman yli 60 prosenttia kohderyhmästä. Yleensä TY-Kissä opiskelijat osallistuvat vanhojentansseihin toisena kouluvuonnaan, mutta jotkut neljän vuoden suunnitelman tehneet jättävät tanssit vasta kolmannelle kouluvuodelle. Näin ollen nämä muutamit kolmannen vuoden opiskelijat eivät voineet osallistua tutkimukseen.

4 KYSELYTULOSTEN PURKAMINEN

Tässä luvussa eritellään ja puretaan kyselyn tuloksia sen tärkeimmiltä osin. Kaikkia kyselyn vastauksia ei ole tarkoituksenmukaista avata yksityiskohtaisesti tässä opinnäytetyössä, sillä jotkut kysymykset päätyivät mukaan kyselyyn ensisijaisesti siksi, että saisin lisätietoa omaan opettajantyöhöni tulevaisuutta ajatellen.

4.1 Vastaajien taustatiedot

Yhteensä potentiaalisia vastaajia oli 394 joista 238 opiskelijaa (60,4 %) osallistui kyselyyn. Yli 60 %:n kattavuus on kokonaisuudessaan melko hyvä, ja 238 vastaajaa kokonaisuudessaan merkittävä määrä vastauksia. Käsittelen ensin kyselyn A tuloksia eli vanhojentansseihin osallistuneiden opiskelijoiden vastauksia. Kyselyyn B vastasi 10 opiskelijaa vuosikurssilta 2020, ja näistä tuloksista kerrotaan tarkemmin luvussa 4.10.

Taulukko 1. Li4-kurssin suorittaneet opiskelijat

Vuosikurssi	Opiskelijoita syksyllä 2022	Suorittanut li4-kurssin	Suorittanut li4-kurs- sin kaksi (2) kertaa	Vastasi kyselyyn A
2019	131	124	24	51
2020	263	237	29	177
Yhteensä	394	361	53	228

Li4-kurssi on TYKissä liikunnan valtakunnallinen syventävä kurssi otsikolla ”Yhdessä liikkuen”.

Kurssin kuvaus opetussuunnitelmassa on:

Kurssilla syvennetään erityisesti sosiaalisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Työtavoissa painottuu opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta. Kurssin sisältönä voi olla jokin yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit tai muu projektiluonteinen kokonaisuus. (Tampereen seudun lukioiden opetussuunnitelma 2016, 387.)

Uudessa opetussuunnitelmassa (Tampereen yhteiskoulun lukion opetussuunnitelma 2021) vanhojentanssikurssi on TYKissä muutettu koulukohtaiseksi kurssiksi mutta sen sisältö ei ole varsinaisesti muuttunut. Kyselyyn osallistuneet opiskelijat suorittavat lukio-opintojaan vielä vuoden 2016 opetussuunnitelman mukaan.

Opintorekisteritietojen mukaan 2020 aloittaneista 263 opiskelijasta 237 opiskelijaa ja 2019 aloittaneista 131 opiskelijasta 124 on suorittanut li4-kurssin vähintään kerran. Suurin osa opiskelijoista siis suorittaa vanhojentanssikurssin (tässä otannassa 361 opiskelijaa 394:stä) ja osallistuu tansseihin. Kyselyyn vastanneista 30 oli osallistunut useamminkin kuin kerran: 28 vastaajaa oli osallistunut kahdesti ja 2 jopa kolme kertaa. Kolmannesta kerrasta ei enää saa kolmatta kurssisuoritusta, eli nämä suoritukset eivät tallennut opintorekisteriin. Vaikka yllä olevassa taulukossa opiskelijat on eroteltu vuosikursseittain, käsittelen aineistoa jatkossa pääasiallisesti yhtenä joukkona.

Vastaajista 181 oli osallistunut vanhojentansseihin keväällä 2022, 69 keväällä 2021 ja 10 oli ollut mukana jo vuoden 2020 tansseissa. Kevään 2022 vanhojentansseihin osallistui yhteensä noin 310 tanssijaa. Tarkka lukumäärä ei ole tiedossa, koska toinen koronakevät sotki tanssien järjestämistä ja tanssijoiden määrä vaihteli pitkin kevättä, mutta kyselyyn on vastannut suunnilleen 60 % kevään 2022 tansseihin osallistuneista opiskelijoista.

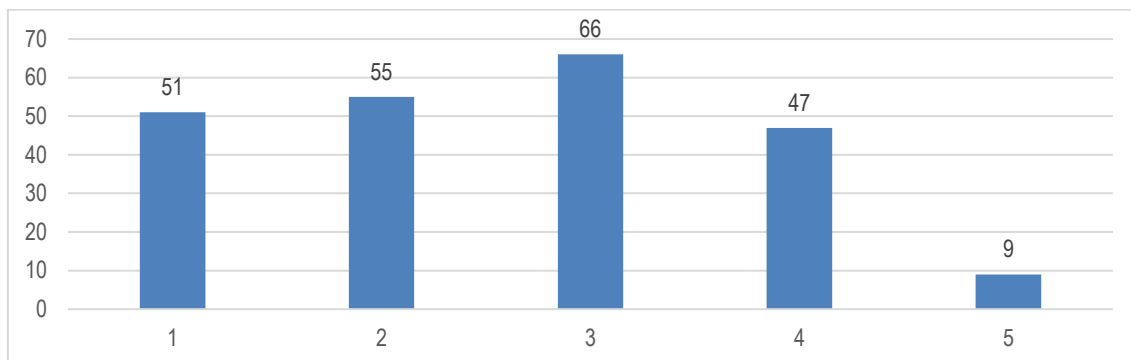
Taulukko 2. Vastaajien sukupuolijakauma. N=228

	Tyttö	Poika	Jotain muuta	En halua kertoa
vastaajia	167	29	26	6
osuus vastaajista	73 %	13 %	26 %	3 %

Kyselyyn A vastanneista opiskelijoista 167 (73 %) ilmoitti sukupuolekseen ”tyttö”, 29 (13 %) ”poika”, 26 (11 %) ”jotain muuta” ja lisäksi vastaajista 6 (3 %) ei halunnut kertoa sukupuoltaan. TYKissä sukupuoleen ja sen määrittämisen vaikeuteen liittyvät teemat ovat olleet keskusteluissa jo pitkään, ja siksi pidinkin tärkeänä, että opiskelijoilla oli mahdollisuus myös olla kertomatta omaa sukupuoltaan kyselyyn vastatessaan. Merkille pantavaa on myös se, että niiden, jotka kokevat sukupuolensa olevan jotain muuta kuin selkeästi tyttö tai poika (11 %), osuus on melkein yhtä suuri kuin pojiksi itsensä määrittelevien (13 %).

4.2 Vanhojenpäivän merkitys ja syyt osallistua

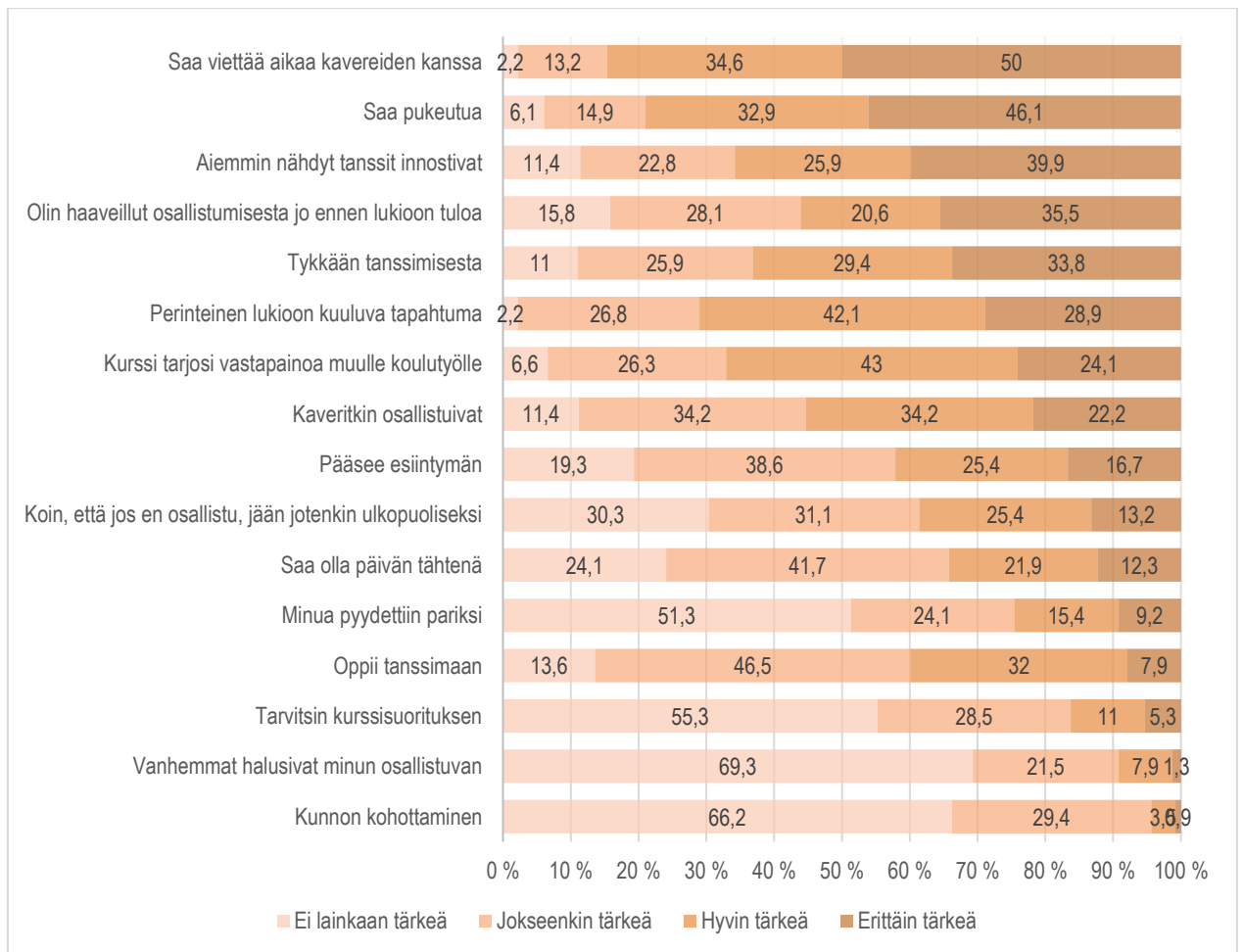
Jo taustatutkimusta tehdessäni törmäsin tietoon, että monelle lukiolaiselle vanhojentansseihin pääseminen on jopa tärkein yksittäinen syy valita lukio peruskoulun jälkeen. Niinpä kysyin tätä myös TYKin opiskelijoilta. Kysymyksen ”Kuinka merkittävä yksittäinen syy valita lukio (eikä esim. ammattikoulua) vanhojentansseihin pääseminen oli sinulle?” (1=ei lainkaan merkittävä, 5=erittäin merkittävä) vastaukset jakaantuivat seuraavasti:

Kuvio 1. Kuinka merkittävä yksittäinen syy valita lukio (eikä esim. ammattikoulua) vanhojentansseihin pääseminen oli sinulle? (1=ei lainkaan merkittävä, 5=erittäin merkittävä) N=228

Vastausten keskiarvoksi tulee 2,6. Vaihtoehdon 4 tai 5 on valinnut 56 opiskelijaa, eli heille vanhojentansseihin pääseminen on keskimääräistä selvästi merkittävämpi yksittäinen syy valita juuri lukio. Tämä on mielestäni kiinnostavaa ja kertoo vanhojentanssien vetovoimasta: vanhojentansseja mietitään jo yläkoulussa jatko-opintopaikkaa valittaessa, ja vanhojentanssit ovat iso ja merkittävä osa lukion vetovoimaa.

Opiskelijoiden syitä osallistua vanhojentanssikurssille (li4-kurssi) kartoitettiin Likert-asteikkoa apuna käyttäen. Opiskelijoilta kysyttiin ”Mistä eri syistä sinä osallistuit vanhojentanssikurssille? Arvioi kunkin syyn tärkeyttä juuri sinulle valitsemalla sopivin vaihtoehto”. Vaihtoehdot olivat ”ei lainkaan tärkeä”, ”jokseenkin tärkeä”, ”hyvin tärkeä” ja ”erittäin tärkeä”. Seuraavassa taulukossa esitellään vastauksia esitettyihin väittämiin. Tulokset on ilmoitettu prosenttilukuina ja järjestetty suurimmasta pienimpään sen mukaan, kuinka moni on valinnut vastausvaihtoehdon ”erittäin tärkeä”.

Kuvio 2. "Mistä eri syistä sinä osallistuit vanhojentanssikurssille? Arvioi kunkin syyn tärkeyttä juuri sinulle valitsemalla sopivin vaihtoehto." N=228.

Visuaalisuus auttaa kaavion hahmottamisessa: Mitä tummempi palkki, sitä tärkeämpänä opiskelijat ovat väittämää pitäneet. Näin ollen näistä väittämistä tärkeimmäksi nousee "Saa viettää aikaa kavereiden kanssa", sillä jopa 50 % vastaajista on valinnut vaihtoehdon "erittäin tärkeä" ja 34,6 % vaihtoehdon "hyvin tärkeä", yhteensä siis 84,6 %. Toiseksi tärkeimmäksi syyksi nousee väittämä "Saa pukeutua" johon 46,1 % on vastannut "erittäin tärkeä" ja 32,9 % "hyvin tärkeä", yhteensä 79 %.

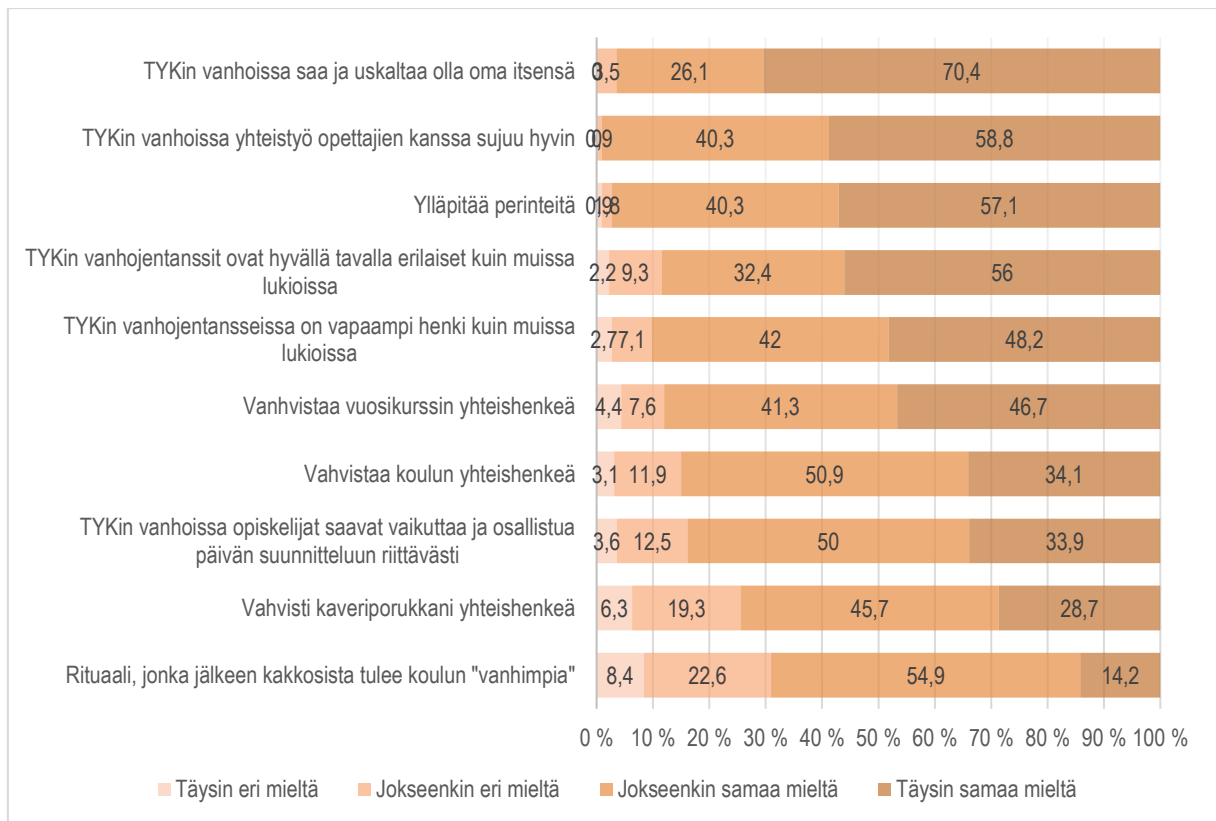
Jos tarkastellaan vastauksia edelleen sen perusteella, kuinka moni yhteenlaskettuna on valinnut väittämään vastausvaihtoehdon "hyvin tärkeä" tai "erittäin tärkeä", seuraavaksi tärkeimmiksi syiksi nousevat "Perinteinen lukioon kuuluva tapahtuma" (71 %), "Kurssi tarjosi vastapainoa muulle koulutyölle" (67,1 %), "Aikaisemmin nähdyt vanhojentanssin innostivat" (65,8 %) ja "Tykkään tanssimisesta" (63,2 %). Edelleen tällä tavoin tarkasteltuna syyt "Olin haaveillut osallistumisesta jo ennen

lukioon tulemista” (56,1 %) ja ”Kaveritkin osallistuivat” (56,4 %) kipuavat yli 50 %:n, eli yli puolet vastaajista pitää näitä syitä vähintäänkin ”hyvin tärkeinä”.

Vastaavasti taas syyt ”Vanhemmat halusivat minun osallistuvan” ja ”Kunnon kohottaminen” erottuvat hyvin vähäisesti tärkeinä syinä. 69,3 %:lle vastaajista ”Vanhemmat halusivat minun osallistuvan” samoin kuin 66,2 %:lle ”Kunnon kohottaminen” ei ole lainkaan tärkeä syy osallistua. Sen lisäksi muita vähemmän tärkeitä syitä ovat ”Tarvitsin kurssisuorituksen” ja ”Minua pyydettiin pariksi”. Loput syyt, eli ”Pääsee esiintymään”, ”Koin, että jos en osallistu, jään jotenkin ulkopuoliseksi”, ”Saa olla päivän tähtenä” ja ”Oppii tanssimaan” jäävät tärkeydessä jonnekin keskivaiheille, eli kaikkiin näihin väittämiin yli 50 % vastaajista on vastannut ”ei lainkaan tärkeä” tai ”jokseenkin tärkeä”.

Kokonaisuutena tuloksia tarkasteltaessa vanhojenpäivä on ilmiselvästi tärkeä perinne lukiolaisille. Tapahtuman merkityksessä korostuvat kaverit, pukeutuminen ja vastapaino muulle koulutyölle. Opiskelijat osallistuvat tapahtumaan omasta halustaan, ja se näkyikin käytännön koulutyössä muun muassa siinä, että vanhojentanssikurssien poissaolomäärät ovat yleisesti ottaen selvästi pienempiä muihin kursseihin verrattuna; Opiskelijat ovat hyvin motivoituneita osallistumaan vanhojentansseihin ja kaikkeen oheistoimintaan, jota tapahtumalla on heille tarjota.

Seuraavassa kohdassa kartoitettiin opiskelijoiden ajatuksia vanhojenpäivän merkitystä nimenomaan meidän koulussamme. Kysymyksen ”Arvioi vanhojentanssit-tapahtuman merkitystä meidän koulussamme. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?” tuottamat vastaukset on taulukoitu niin, että tässäkin taulukossa väittämät on järjestetty suurimmasta pienimpään ”Täysin samaa mieltä” -vastausvaihtoehdon mukaan. Tämän kysymyksen vastausvaihtoehdoista oli tarkoituksella jätetty pois neutraali vastausvaihtoehto, eli vastaajien oli pakko olla jossain määrin joko samaa tai eri mieltä väitteiden kanssa.

Kuvio 3. "Arvioi vanhojentanssit-tapahtuman merkitystä meidän koulussamme. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?" N=226

Yleiskatsaus vastauksiin puhuu jo sen puolesta, että pääsääntöisesti opiskelijat ovat olleet väittämien kanssa selvästi enemmän samaa kuin eri mieltä. "Jokseenkin samaa mieltä" ja "täysin samaa mieltä" vastausten yhteenlaskettu määrä ylittää 80 % vastauksista kahdeksassa kymmenestä väittämästä, ja viimeiset kaksi väittämääkin saavat noin 70 %:n kannatuksen.

Ilahduttavat 70,4 % vastaajista on täysin samaa mieltä väittämän "TYKin vanhoissa saa ja uskaltaa olla oma itsensä" kanssa ja lisäksi 26,1 % on jokseenkin samaa mieltä. Yhteensä vain 3,5 %, mikä tarkoittaa 8 vastaajaa, oli väittämän kanssa jokseenkin eri mieltä ja kukaan ei ollut täysin eri mieltä. Samoin väittämään "TYKin vanhoissa yhteistyö opettajien kanssa sujuu hyvin" kukaan ei vastannut "täysin eri mieltä" ja "jokseenkin eri mieltä" vastasi vain 2 vastaajaa. Myös väittämän "Ylläpitää perinteitä" kanssa samaa mieltä oli 97,4 % vastaajista ja vain 2,7 % oli eri mieltä. Sen sijaan väittämän "Rituaali, jonka jälkeen kakkosista tulee koulun vanhimpia" kanssa samaa mieltä oli 69,1 % vastaajista joista 54,9 % oli jokseenkin samaa mieltä ja 14,2 % täysin samaa mieltä. Tämä väittämä keräsi kaikista väittämistä eniten "täysin eri mieltä" vastauksia, 8,4 %. Vaikka väittämä jäikin listan häntäpäähän, silti lähes seitsemän kymmenestä vastaajasta oli samaa mieltä väittämän kanssa:

tapahtuman rituaalinen luonne siirtymäriittinä kyllä tunnustetaan, ja sillä on merkitystä useimmille lukiolaisille.

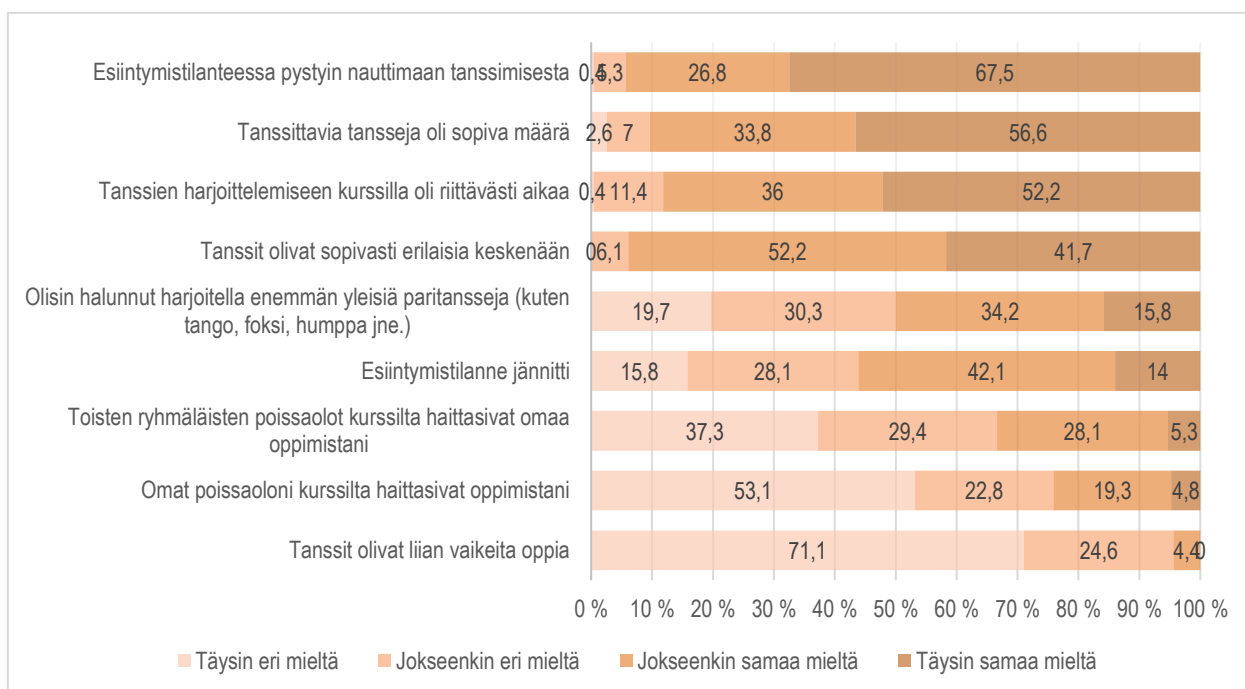
Selittäviä tekijöitä sille, että kaikki eivät koe vanhojenpäivän rituaalista luonnetta kovin merkittäväksi, on varmasti useampiakin. Yksi syy lienee lukio-opintojen pidentäminen: nykyään yhä useammat opiskelijat pidentävät opintojaan 3,5 tai 4 vuoteen. TYKissä pidentäjien määrä on tällä hetkellä jo lähes puolet kustakin ikäluokasta, eli kyselyyn vastanneista opiskelijoistakin melkein puolet on pidentänyt opintojaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että koska valtaosa kuitenkin osallistuu vanhojenpäivään toisena opiskeluvuotenaan, heille vanhojenpäivä ei merkitse abivuoden alkua, kuten perinteisesti on totuttu ajattelemaan. Vanhojenpäivän yhteydessä toisvuotisista tosin tulee koulun vanhin kokonainen ikäluokka. Varsinaisesti heistä ei kuitenkaan oikeasti tule ”koulun vanhimpia”, sillä penkkareiden jälkeenkin koulussa on edelleen iso joukko pidentäjiä, jotka ovat oikeasti koulun vanhimpia opiskelijoita. Ehkäpä vanhojenpäivän rituaalinen luonne onkin tästä syystä hiljalleen muuttumassa? Toinen selittävä tekijä saattaisi olla se, että TYKissä tanssit ovat olleet niin avoin tapahtuma muillekin kuin vain toisvuotisille. Kun mukana on ollut niin ykkösvuotisia, abeja kuin koulun ulkopuolisiakin tanssijoita, kokemus vuosikurssin yhteisestä rituaalista hämärtyy.

Tapahtuman vaikutusta yhteishengen kysyttiin kolmen väittämän ”Vahvistaa koulun yhteishenkeä”, ”Vahvistaa vuosikurssin yhteishenkeä” ja ”Vahvisti kaveriporukkani yhteishenkeä” avulla. Vastausten valossa näistä tärkeimmäksi nousi ”Vahvistaa vuosikurssin yhteishenkeä”, jonka kanssa täysin samaa mieltä oli 46,7 % vastaajista siinä missä ”Vahvistaa koulun yhteishenkeä” -väittämän kanssa täysin samaa mieltä oli 34,1 %. ”Vahvisti kaveriporukkani yhteishenkeä” -väittämän kanssa täysin samaa mieltä oli vain 28,7 % ja jopa 25,6 % oli väitteen kanssa eri mieltä.

Suurin merkitys vanhojenpäivän tapahtumalla on siis kuitenkin nimenomaan vuosikurssin yhteishengen nostattajana. Tulos antaa tukea ja vahvistusta uudelle muutoksellemme palauttaa tapahtuma nimenomaan toisvuotisten omaksi perinteeksi, johon ei oteta ulkopuolisia tai muiden vuosikurssien opiskelijoita. Lähes puolet vastaajista oli jo nyt täysin samaa mieltä siitä, että tapahtuma vahvistaa vuosikurssin yhteishenkeä, mutta tulevaisuudessa toivoisin tämän luvun olevan vieläkin suurempi. Mielestäni on myös positiivista, että opiskelijat kokevat yhteenkuuluvuutta nimenomaan omaan vuosikurssiinsa eivätkä vain omaan kaveriporukkaansa, sillä uskon tämän lisäävän heidän kollektiivisuuttaan ja kiinnittymistä isompaan kouluyhteisöön.

4.3 Tanssien harjoittelu ja oppiminen

Itse tansseihin ja tanssimiseen liittyviä kysymyksiä oli kyselyssä kaksi. Ensimmäisellä kysymyksellä kartoitettiin yleisesti tanssimiseen liittyviä kokemuksia: ”Seuraavaksi on lista väittämiä kurssilla tanssittuihin tansseihin ja niiden oppimiseen liittyen. Valitse mielestäsi sopivin vastausvaihtoehto kuhunkin väittämään.” Vastausvaihtoehdot olivat tässä samat kuin edellisessä: ”Täysin eri mieltä”, ”Jokseenkin eri mieltä”, ”Jokseenkin samaa mieltä” ja ”Täysin samaa mieltä”. Myös tässä kysymyksessä jätettiin tietoisesti pois neutraali vastausvaihtoehto. Vastaukset on järjestetty suurimmasta pienimpään ”Täysin samaa mieltä” vastausten pohjalta.

Kuvio 4. ”Seuraavaksi on lista väittämiä kurssilla tanssittuihin tansseihin ja niiden oppimiseen liittyen. Valitse mielestäsi sopivin vastausvaihtoehto kuhunkin väittämään.” N=228

Vastaajista 94,3 % koki nauttineensa tanssimisesta esiintymistilanteessa ja jopa 67,5 % oli täysin samaa mieltä väittämän ”Esiintymistilanteessa pystyin nauttimaan tanssimisesta” kanssa. Vain 1 vastaaja oli täysin eri mieltä. Myös väittämät ”Tanssittavia tansseja oli sopiva määrä”, ”Tanssien harjoitteluun kurssilla oli riittävästi aikaa” ja ”Tanssit olivat sopivasti erilaisia keskenään” ovat saaneet melko varauksetonta kannatusta, sillä noin 90 % vastaajista oli samaa mieltä väittämien kanssa. Vastaavasti vain 4,4 % oli samaa mieltä väittämän ”Tanssit olivat liian vaikeita oppia” kanssa ja heistä yksikään ei ollut täysin samaa mieltä. Väittämien ”Olisin halunnut harjoitella enemmän yleisiä paritansseja (kuten tango, foksi, humppa jne.)” ja ”Esiintymistilanne jännitti” vastaukset jakaantuvat melko tasan, eli suunnilleen puolet on ollut samaa ja puolet eri mieltä.

Poissaolojen vaikutuksesta kysyttäessä toisten opiskelijoiden poissaoloilla on ollut vastaajien mielestä suurempi negatiivinen vaikutus kuin omilla poissaoloilla. 33,4 % vastaajista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä väittämän ”Toisten poissaolot kurssilta haittasivat oppimistani kanssa” ja 24,1 % väittämän ”Omat poissaoloni kurssilta haittasivat oppimistani” -väittämän kanssa. 37,3 % oli täysin eri mieltä ensimmäisen ja 53,1 % toisen väittämän kanssa.

TYKissä poissaolot ovat yleisesti ottaen yksi iso jokapäiväinen ongelma: nuorten jaksamisongelmat ja pahoinvointi lisäävät poissaoloja, mutta jostain syystä koulussamme poissaolomäärät ovat muutenkin olleet kasvussa jo useita vuosia. Joidenkin nuorten tuntuu olevan vaikea välillä ymmärtää ja uskoa, että parhaiten oppii tulemalla tunnille ja osallistumalla, puhumattakaan siitä, kuinka oma poissaolo vaikuttaa toisten ryhmän opiskelijoiden työskentelyyn. Näiden kahden edellä käsitellyn kysymyksen vastaukset paljastavat kuitenkin osan ongelmasta: omien poissaolojen ei nähdä heikentävän omaa oppimista läheskään yhtä paljon kuin toisten, vaikka oikeastihan asia on ainakin näin opettajan näkökulmasta juuri päinvastoin. Tanssimaan oppii tanssimalla, ja vanhojentanssit opitaan tunneilla toisten kanssa tanssien ja treenaten. Vuosien työkokemukseni pohjalta haluaisin väittää, että tätä vastausten eroa selittää osittain se, että nuoret opiskelijat eivät osaa aina ottaa vastuuta omista toimistaan eivätkä arvioida omaa osaamistaan kovinkaan hyvin. Näin ollen he eivät tunnista sitä, kuinka heidän omat poissaolonsa haittaavat nimenomaan toisten opiskelijoiden oppimista silloin kun kyseessä on vaikkapa vanhojentanssien kaltainen ryhmätoiminta.

Poissaoloista kärsivät ja ärsyyntyvät (opettajan ohella) eniten ne, jotka osallistuvat tunnollisesti ja ottavat vastuuta omasta oppimisestaan. Avovastauksissa eräs opiskelija purkikin omaa kokemustaan ja kirjoitti:

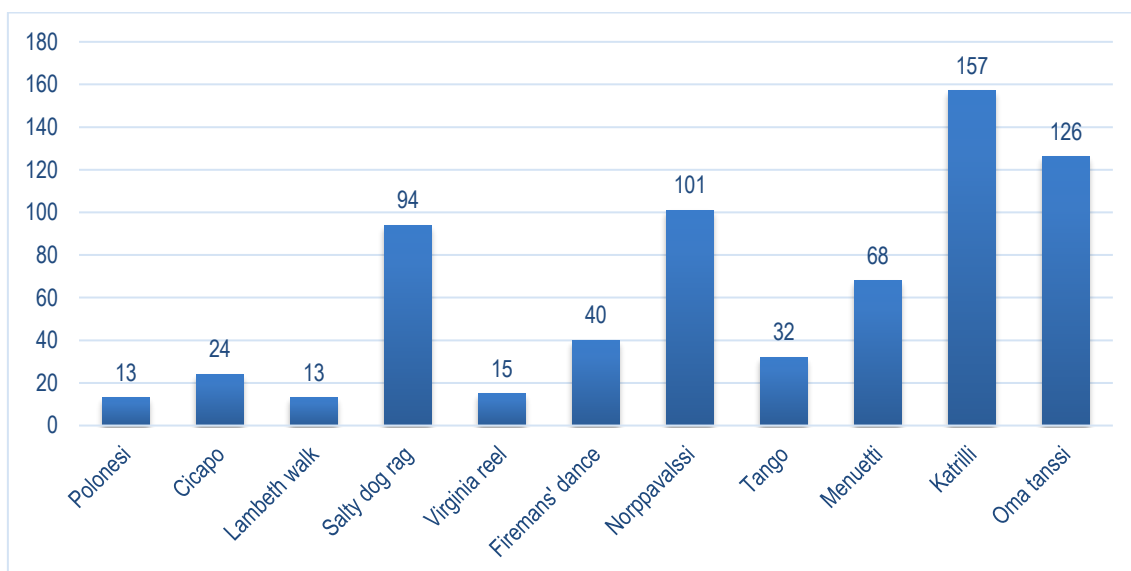
Harjoituksissa oli paljon porukkaa jotka kävivät liian vähän. Jatkuva kertaaminen heikensi uuden oppimista ja toisto ärsytti. (Opiskelija 143)

Lukiolaiset ovat nuoria, jotka psykologisesti ovat kehitysvaiheessa, jossa on opittava ohjaamaan elämäänsä oman yksilöllisyytensä kautta yhä tietoisemmin suhteessa muihin ihmisiin (Dunderfelt 2006, 93). Toiset ovat tässä kehityksessä pidemmällä kuin toiset ja osaavat paremmin arvioida omia toimiaan suhteessa toisiin ihmisiin. Kun joku on poissa tunnilta, hänen kanssatanssijansa joutuvat tanssimaan ”haamujen” eli olemattomien tanssijoiden kanssa, mikä on usein turhauttavaa läsnäolijoille. Poissaolija ei ole tätä paikalla kokemassa, jolloin hänelle ei synny ymmärrystä siitä, miten paljon hänen poissaolonsa toisiin vaikuttaa. Tämä selittää vastausten epäsuhtaa: omien

poissaolojen haitallisuutta ei tunnista samoin kuin toisten. Osittain on myös helpompaa etsiä syyllistä osaamattomuuteen oman itsensä ulkopuolelta ja nähdä korjattavaa mieluummin muiden toiminnassa kuin omassa.

4.4 Esitettävät tanssit

Halusin kartoittaa erikseen opiskelijoiden mieltymyksiä ohjelmistossamme olleiden esitystanssien suhteen. Opiskelijoita pyydettiin valitsemaan listasta kolme suosikkitalanssiaan. Listassa oli lueteltu kaikki tanssit, joita TYKissä on esitetty vuosien 2020–2022 vanhojentansseissa. Vuosina 2020 ja 2021 tanssit olivat poloneesi, cicapo, Lambeth walk, Virginia reel, norppavalssi, tango, menuetti, katrilli ja oma tanssi. 2022 tanssittiin tanssit poloneesi, cicapo, salty dog rag, firemans' dance, norppavalssi, menuetti, katrilli ja oma tanssi. Vuoden 2022 tansseista jätettiin yksi tanssi (tango) kokonaan pois, koska koronan tuoman epävarmuuden takia halusimme vähentää opeteltavien tanssien määrää, jotta kurssin aikataulusta saataisi hieman väljempi. Kyselyyn vastanneet opiskelijat olivat siis harjoitelleet osittain eri tansseja mikä asettaa tanssit eriarvoiseen asemaan listassa. Vastauksia voidaan silti vertailla keskenään tämä huomioiden.

Kuvio 5. Kunkin tanssin keräämä äänimäärä, kun kullakin vastaajalla oli käytettävissä kolme ääntä N=228

Kaikki vastaajat eivät käyttäneet kaikki kolme ääntään, vaan osa oli valinnut vain yhden tai kaksi suosikkiaan. Selkeästi suosituin tanssi oli katrilli, jonka 157 vastaajaa (69 %) oli valinnut kolmen

suosikkitanssinsa joukkoon. Katrilli on koulumme oma tanssi, jonka minä tein kansantanssin riemuvouden kunniaksi vuonna 2015. Tanssi on karjalaiseen tanssiperinteeseen pohjaava katrilli, jossa musiikkina on Suistamon Sähkö -yhtyeen kappale *Kankkuspäivästä Karjala*. Katrillin oli alun perin tarkoitus olla vain sen vuoden spesiaali, mutta tanssi osoittautui opiskelijoiden keskuudessa niin suosituksi, että pidimme sen ohjelmistossa seuraavanakin vuonna. Sen jälkeen opiskelijat alkoivat jo suorastaan toivoa sitä ohjelmistoon, niinpä se onkin pysynyt mukana nyt joka vuosi, ja siitä on tullut ”tykkiläisten oma juttu”. Silläpä sen suosio tässä kyselyssä ei oikeastaan yllättänyt, mutta ilahdutti minua koreografina kovasti. Katrilli on muuttunut vuosien varrella jo melkoisesti, sillä olen muovannut koreografiaa moneen kertaan, ja lisäksi opiskelijat tuovat siihen oman lisänsä joka vuosi. Osasy syy tanssin suosioon onkin varmasti juuri se, että opiskelijoilla on paljon vapauksia tulkita ja maustaa tanssia omien halujensa mukaan.

Toiseksi eniten ääniä keräsi opiskelijoiden oma tanssi. 126 vastaajaa (55 %) sijoitti sen omaan kärkikolmikkoonsa. Oma tanssi on opiskelijoiden itsensä tekemä tanssi ja jokaisella vuosikurssilla erilainen. Oman tanssin asema TYKissä on vahva, vaikka se tuli osaksi meidän ohjelmistoamme vasta vuonna 2011. Ennako-odotukseni oli, että oma tanssi olisi ollut tansseista kaikkein suosituin, ja silläpä olin jopa yllättynyt, että tulosten mukaan 45 %:lla opiskelijoista tanssi ei yltänyt edes kolmen suosituimman tanssin joukkoon. Oman tanssin tekeminen on nykyään jo varsin laajalle levinnyt perinne ympäri Suomen lukioita ja vaatii oman käsittelynsä. Palaan tähän aiheeseen tarkemmin luvussa 4.5.

Seuraavaksi eniten ääniä keräsivät norppavalssi, 101 ääntä, ja salty dog rag, 94 ääntä. Norppavalssi on oikeammin ”Petrin piirivalssi”, eli Petri Kauppisen tekemä valssikoreografia Trio Töykeät -yhtyeen kappaleeseen *Vanhoja poikia viiksekkäitä*. TYKin versiossa olemme muokanneet piirivalssin b-osaa ja viime vuosina alkuperäisen b-osan tilalla on ollut perinteinen vanhojenpäivän tanssi valssi mignon. Näin ollen tanssi on saanut TYKissä lempinimen norppavalssi. Norppavalssi on tanssiteknisesti opiskelijoille melko haastava ja vaatii paljon harjoitusaikaa, ja tämänkin tanssin suosio oli itselleni yllätys. Salty dog ragin suosio yllätti myös, sillä vaikka tanssi oli ollut kyselyä koskevinä vuosina ohjelmistossa vain keväällä 2022, keräsi se silti lähes sata ääntä. Salty dog ragiä oli tanssinut vastaajista 181, joista 52 % valitsi sen yhdeksi kolmesta mieluisimmasta tanssista.

Merkittävän määrän ääniä keräsi myös toinen suomalaiseseen kansantanssiperinteeseen nojaava tanssi eli menuetti, 68 ääntä. TYKin menuetti on Nauvon menuetin pohjalta tekemäni sommitelma,

jossa musiikkina on ollut Kiperä-yhtyeen soittama kappale *Himlens polska*. Menuetit ovat kuuluneet TYKin vanhojentansseihin jo 1990-luvulta lähtien ja ohjelmistossa on ollut nykyisen menuetin lisäksi ainakin Oravaisten menuetin, Purmon menuetin ja Lapväärtin menuetin pohjalta tehtyjä erilaisia sommitelmia ja koreografioita. Joinakin vuosina menuetteja on saattanut olla ohjelmistossa jopa useampiakin yhtä aikaa. Kokemukseni mukaan osa opiskelijoista kokee menuetin tanssimisen vaikeaksi ja pitkävetoiseksi, mutta suuri osa myös tykäästyä aina musiikkiin ja menuetin lähes meditatiiviseen luonteeseen.

Menuetilla ja katrillilla on TYKin vanhojentansseissa vankka sijansa, sillä haluamme kollegani kanssa antaa kaikille opiskelijoillemme kosketuksen suomalaiseen kansantanssiin. Me myös joka vuosi kerromme heille lyhyesti suomalaisesta kansantanssiperinteestä ja siitä, kuinka nämä menuetti ja katrilli edustavat kansantanssin itäistä ja läntistä tanssiperinnettä. Tanssit tanssitaan yleensä aina peräkkäin ja viimeisinä ennen omaa tanssia, ikään kuin kunniapaikalla. Katrillin riehakuus myös nostattaa aina esityksen tunnelmaa ennen kaiken kruunaavaa omaa tanssia.

Opiskelijoiden avovastauksissa (Vapaa sana -kohdassa) mainintoja saivat eniten Katrilli ja Tango. Katrilli mainittiin useampaan kertaan tyyliin ”Katrilli oli paras!”, ”Katrilli best”, ”Huikeeta! Katrillin pitää pysyä!!!!!!” ja ”ihanaa et saatiin se kankkuspäivästä Karjala biisi, koska se on aivan mahtava biisi!” Tango taas mainittiin useampaan kertaan, koska sitä kaipailltiin monessa palautteessa takaisin ohjelmistoon.

Joissakin palautteissa myös vertaillaan TYKin vanhojentansseja muiden koulujen kanssa.

Olen tanssinut vanhat myös toisessa koulussa, ja Tykin vanhat erosivat niistä jäykkyydessä. Tykissä etikettiä ei painotettu, eikä meitä kehoitettu muodostamaan mahdollisimman täydellisiä kuvioita (meitä ei opetettu tasaamaan välejä aina tanssien lopussa eikä pitämään etäisyyksiämme jatkuvasti silmällä) samalla tavalla kuin toisessa koulussa. Itse olisin jopa kaivannut tätä, sillä se tuo struktuuria tansseihin, ja saa ryhmän tuntumaan ja näyttämään osaavammalta kuin se todellisuudessa on. Toisaalta Tykissä oli enemmän tilaa ilmaista itseään tanssin keskellä: pidin erityisesti kohdista, joissa meitä kehoitettiin itse päättämään liikkeemme yleisten ohjeiden perusteella (esim. katrillissa alku tai poseeraukset). Tykissä tanssiessa tunnelma oli hilpeämpi, josta myös nautin suuresti. (Opiskelija 197)

Tämä vastaaja on tehnyt varsin hyviä huomioita tanssien opettamisen ja opettelemisen suhteen. On nimittäin totta, että varsinkin viime vuosina me opettajat olemme pyrkineet keskittymään tietynlaiseen vapauteen ja tanssin iloon – viivasuorien rivien sijasta. Joskin opiskelijan huomio siitä, että tarkempi ja tiukempi kuviointi saisi ryhmän tuntumaan ja näyttämään osaavammalta, on osuva ja

oikea. Näiden asioiden kanssa olen opettajana joutunut painimaan niin kauan kuin olen vanhojentansseja opettanut: mihin kiinnitän huomioni, minkä asian korjaamiseen käytän aikaa, mitä osa-aluetta minä pidän tärkeimpänä? Olen tullut siihen tulokseen, että rajallisessa ajassa en voi saada kaikkea haluamaani, vaan valintoja on pakko tehdä. Olenkin tehnyt tässä asiassa arvovalinnan ja päättänyt kannustaa nuoriamme ilmaisemaan itseään rohkeasti ja nauttimaan omasta tanssistaan – joskin se välillä tapahtuu yleisen ja yhtenäisen ilmeen kustannuksella. Opiskelijatkin taitavat tietää tämän, ja moni arvostaa heille suotuja vapauksia.

On ollut todella ihanaa, että vanhat on saanut tanssia juuri omannäköisinään. Meidänkin pari halusi todella paljon säätää ja soveltaa, ja meille annettiin siihen lupa. Rakastan tanssimista ja erityisesti vanhoja. (Opiskelija 187)

Pidin tanssikokemuksestani TYKissä. Tapahtuma oli kaunis mutta tarpeeksi rento etten ottanut siitä turhaa stressiä. Vanhojentansseja opettavat mukavat opettajat jotka ymmärtävät oppilaiden huolia ja pelkoja vanhojentansseista ja TYKin avomielinen yhteishenki tekee tansseista turvallisen tapahtuman jokaiselle. (Opiskelija 4)

Oma kokemus tansseista oli tosi hauska, ja oon vanhojen puolesta tosi onnellinen että tulin tykkiin. Todennäköisesti missä tahansa muussa lukiossa tanssiminen olisi jäänyt, kun en olisi välttämättä saanut ilmaista itseäni oikealla puolella, tanssiroolissa tms. (Opiskelija 159)

Eri kouluissa on erilaisia tyyliä ja tapoja, on erilaisia opettajia ja erilaisia perinteitä. Kaikki nämä ovat yhtä arvokkaita ja jokaisessa koulussa epäilemättä ajatellaan, että juuri meidän perinteemme on paras ja hienoin. Ja näinhän se saa ollakin. Itseäni opettajana tietysti ilahduttaa, että opiskelijat nauttivat meidänkin tansseistamme juuri sellaisina kuin me ne heille tarjoamme.

4.5 Oma tanssi

Opiskelijoiden oma tanssi vaatii kokonaan oman käsittelynsä, sillä se herättää opiskelijoissa eniten tunteita ja ajatuksia. Aiheelle oli kyselyssä kokonaan oma avokysymyksensä: ”Mitä ajattelet opiskelijoiden ”omasta tanssista”? Voit kertoa kokemuksistasi esim. tekemiseen, opettelemiseen tai esittämiseen liittyen.” Mielenpitoa aiheesta opiskelijoilla olikin varsin monipuolisesti: osan mielestä oma tanssi oli parasta ja huippua ja vastaavasti taas joidenkin mielestä se oli nolo ja vaivaannuttava.

TYKissä Oman tanssin tekee sitä varten kerätty porukka, johon halukkaita on usein enemmän kuin mukaan mahtuu. Opiskelijat kokoavat tiimin itse, emmekä me opettajat juurikaan puutu tanssin

tekemiseen. Joka vuosi me kuitenkin yritämme ohjeistaa heitä vähän, antaa vinkkejä tanssin tekemiseen ja opettamiseen ja kertoa edellisvuosien kokemuksista. Näitä vinkkejä he kuuntelevat ja ottavat vastaan vaihtelevasti; opiskelijat ovat hyvin omatoimisia tanssin tekemisen suhteen, ja tanssista tulee aina väistämättäkin heidän näköisensä.

Olen katsonut YouTubesta varmastikin kymmenittäin eri koulujen opiskelijoiden omia tansseja ja näiden analysoinnista saisi jo kokonaan oman tutkimuksensa. Omat tanssin tuntuvat noudattavan suunnilleen samaa kaavaa kaikkialla ja väittäisin jopa, että omalla tanssilla on jo oma melko vakiintunut liikekuvastonsa ja sääntönsä. Yleensä oma tanssi on aina jonkinlainen potpuri, jossa yhdistellään viimeisimpiä listahittejä ja ikivihreitä kappaleita, niin koti- kuin ulkomaalaisilta esittäjiltä. Oman tanssin mitta vaihtelee suuresti, mutta usein ne ovat monissa kouluissa verrattain pitkiä, jopa yli kymmenminuuttisia. Koreografioissa on yleensä sekä pari- että soolo-osioita. Perinteisistä vanhojentansseista (jotka ovat luonteeltaan paritansseja) poiketen, omassa tanssissa tanssitaan usein paljon enemmän yksin ja en face eli rintamasuunta yleisöön päin. Liikemateriaalia ammennetaan nykyaikaisemmista tansseista eli muun muassa niin musiikkivideoista, musikaaleista, katulajeista kuin showtanssistakin, kaikista nuorille tutummista lajeista ja tyyleistä. Viime vuosina erityisen suosittuja oman tanssin inspiroijia ovat olleet myös kaikenlaiset TikTok-tanssit.

Yleensä omaan tanssiin kuuluvat myös aina jonkinlaiset sukupuolittuneet soolo-osiot eli tyttöjen ja poikien omat soolot, joskus jopa kokonaan omat tanssit. Nämä soolo-osiot toistavat samoja kaavoja nekin: tyttöjen soolot ovat sensuelleja ja keimailevia, kun taas poikien sooloissa toistuu huumori ja "machoilu". (Esimerkiksi Sammon keskuslukio 2017; Haukiputaan lukio 2019; lissalmen lyseon lukio 2020.) Sooloihin liittyy myös "dance battle" -henkeä, eli koreografialla vahvistetaan tyttöjen ja poikien vastakkainasettelua. Soolo-osiot ovat liikekieleltään usein hyvin seksuaalisia, jopa kyseenalaisella tavalla. Tanssi loppuu monesti jonkinlaiseen yhteiseen kasaan tai rykelmään, johon kaikki tanssijat kokoontuvat. Ja huipennuksena joku (yleensä poika) heittää vielä yleisön ja muiden tanssijoiden riemuksi voltin.

Oma tanssi heijastelee myös aina omaa aikaansa ja nuorten sen hetkisiä trendejä: esimerkiksi Sammon keskuslukion omassa tanssissa (Sammon keskuslukio 2017) nähdään "bottle flip" ja "mannequin challenge" (hetki, jolloin kaikki tanssijat jähmettyvät paikoilleen ja joku kuvaa heitä liikkuen kameran kanssa) jotka olivat tuon vuoden viraaleja trendejä nuorten keskuudessa. "Mannequin challenge" esiintyi samana vuonna monen muunkin koulun omassa tanssissa, myös TYKissä (Tampereen yhteiskoulun lukio 2017).

Opiskelijat käsittelevät vastauksissaan paljon oman tanssin seksuaalisuutta, vaikkei sitä kyselyssä suoraan kysytykään. Aihe on selvästi ajankohtainen ja nuoria puhuttava. Ongelmallista oman tanssin tekemisessä näin opettajan näkökulmasta onkin muun muassa juuri se, että yleensä tekijöiksi päätyy sellaisia nuoria, joilla on itsellään tanssitaustaa ja jotka ovat jo kokeneita ja rohkeita esiintyjä. Näin ollen usein pääsee unohtumaan se, että läheskään kaikki kanssatanssijat eivät koe seksuaalista liikehdintää luontevaksi, etenkin kun yleisössä istuvat omat vanhemmat ja isovanhemmat. Tämä näkyi myös opiskelijoiden vastauksissa.

Vuoden 2022 Oman tanssin tekijätiimi halusi TYKissä murtaa oman tanssin stereotyyppiä ja teki tietoisin valinnan viedä koreografiaa uuteen suuntaan. He halusivat tehdä tanssista vähemmän erottelevan ja seksuaalisen, niin että perinteiset tyttöjen ja poikien osiot eivät olisi niin heteronormatiivisia ja että kukin tanssija voisi vapaammin valita, minkälaisessa roolissa tanssii. He myös avoimesti puhuivat asiasta kanssaopiskelijoilleen ja perustelivat valintojaan. Valtaosa opiskelijoista suhtautui uudistukseen varsin vastaanottavaisesti ja tekijät saivatkin kyselyssä pääsääntöisesti paljon kiitoksia tanssista ja erityisesti siitä, että perinteistä ”tytöt vastaan pojat” – asetelmaa oli pyritty purkamaan. Näin opettajan näkökulmasta muutokset edellisiin vuosiin verrattuna olivat varsin maltillisia, mutta kollegani kanssa kannustimme opiskelijoita uudistuksissa, sillä suunta tuntui meistäkin aivan oikealta: kun tanssin seksuaalisuutta vähennettiin, yhä useampi tanssija koki tanssimisen miellyttävämpänä ja vähemmän kiusallisena.

Kyselyssä opiskelijoilla oli mahdollisuus kertoa ajatuksiaan omasta tanssista omin sanoin. Kysymykseen ”Mitä ajattelet opiskelijoiden ”omasta tanssista”? Voit kertoa kokemuksistasi esim. tekemiseen, opettelemiseen tai esittämiseen liittyen” vastasi 181 opiskelijaa. Näistä 23 vastauksessa on edelleen luettavissa kritiikkiä oman tanssin seksuaalisuutta kohtaan.

Se oli tosi seksuaalissävytteinen, mikä tuntui erityisen kummalliselta, kun alunperin oltiin luvattu, että kaikki otetaan tanssissa huomioon. Kun tanssi yliseksuaalisuudesta sitten joku yrittivät huomauttaa, niin tekijät vain kehottivat leikkimään, että esimerkiksi tanssissa tapahtuva ruoskan heilautus on keijukaisen sauvan heilautus. Minulle jäi sellainen tunne, että kaikkien huomioon ottaminen oli vain puhetta ja oikeasti vain rohkeimpien heittäytyjien mielipide kuultiin. Näin käy mielestäni tykissä valitettavan usein. (Opiskelija 24)

Opiskelijat myös tunnistavat ja tunnustavat seksuaalissävytteisyyden vaikkei se aina heitä itseään häiritseäkään.

Oma tanssi oli mielestäni turhan seksuaalisävytteinen, eikä siinä otettu huomioon sitä, että moni tanssi vanhat ihan vaan kaverinsa kanssa. En itse kokenut sitä epämukavaksi, mutta esimerkiksi parini mielestä suuri osa tanssista oli epämukavaa. (Opiskelija 68)

Oma tanssi oli kiva ja luova ja oli kivaa, että oman tanssin tekijät olivat pyrkineet edes vähän vanhoista kaavoista eroon. Omat tanssit ovat usein aika seksuaalisävytteisiä minkä voin kuvitella ahdistavan joitain/tuntuvan epämukavalta (siitäkin huolimatta että harjoiteltaessa mainitaan, ettei kaikkea tarvitse tehdä täysillä) (Opiskelija 172)

Kritiikistä huolimatta valtaosa palautteista oli kuitenkin positiivisia. Eniten opiskelijat vastauksissaan kehuivat omaa tanssia ja kokivat sen kivana perinteenä, tanssina, joka lisää yhteishenkeä ja johon koko esitys huipentuu. Ja vaikka palautteissa oli paljon parannusehdotuksia ja kriittisiäkin sävyjä, kukaan ei kuitenkaan ehdottanut omasta tanssista luopumista. Perinne on jo syvään juurtunut ja oleellinen osa vanhojentansseja.

Oma tanssi on porukkaa yhdistävä. Se tuo kepeyttä perinteisten tanssien rinnalle. (Opiskelija 26)

On tosi hauska perinne, se yhdistää porukkaa ja on upee lopetus tanssimiselle. (Opiskelija 48)

Ne ovat hyvinkin toistuvia vuosittain: samat biisit, saman tyylliset liikkeet jne. Mutta ovat kaikille helppoja oppia ja muutenkin aina oikein hauskoja. (Opiskelija 113)

Loistava ja hauska oman ikäryhmän yhteinen hassuttelu tanssi!! Ehdottomasti jatkoon! (Opiskelija 141)

Oma tanssi on tärkeä osa vanhoja, koska se vahvistaa ryhmähenkeä ja antaa opiskelijoiden äänen tulla kuuluviin. Lisäksi omasta tanssista näkee aina sen hetken trendejä ja muuta, joten se toimii tavallaan aikakapselina. (Opiskelija 178)

Oman tanssin vaikeustasokin jakoi mielipiteitä: osa koki tanssin haastavaksi oppia, toisten mielestä se oli juuri sopiva ja osan mielestä jopa helppo. Kokemus on tietysti varsin ymmärrettävä, koska opiskelijoiden tanssilliset valmiudet ja lähtökohdat ovat kovin erilaisia. Moni toivoi tanssille lisää harjoitusaikaa, ja myös keväällä 2022 yksien lisäharjoitusten järjestäminen keräsi kiitosta, samoin kuin opetusvideo, joka opiskelijoilla on omasta tanssista ollut tapana tehdä.

Näin opettajan näkökulmasta oman tanssin opettelemiseen liittyvistä haasteista ehkä suurin onkin juuri tanssin opettaminen. Tanssin tehneet opiskelijat ovat myös vastuussa tanssin opettamisesta, vaikka useinkaan heillä ei välttämättä ole mitään aiempaa kokemusta aiheesta. Näin ollen opetuksen taso saattaa vaihdella merkittävästi, ja haastavimmillaan opetustilanteet käyvät turhauttaviksi

niin opiskelijoille, opettaville opiskelijoille kuin sivusta seuraavalle opettajallekin. Olemme opettajakollegani kanssa toistuvasti saman kysymyksen äärellä: missä kohdin ja missä määrin puuttua opiskelijajohtoihin opetustilanteisiin? Tämän asian kanssa painiskelemme joka vuosi, sillä lähtökohtaisesti haluaisimme antaa opiskelijoiden vastata koko prosessista, mutta välillä tilanteisiin tarvitaan kuitenkin ammattilaista puuttumaan ja antamaan vinkkejä opettamiseen. Yritämme kyllä joka vuosi valmentaa opiskelijoita opetustilanteita varten, mutta useimmiten he ovat kovin itsenäisiä ja haluavat toimia omalla tyyliillään. Kyselyvastausten lukemisen jälkeen olen kuitenkin tullut siihen johtopäätökseen, että opettajina meidän voisi olla hyvä puuttua opetustilanteisiin vähän useammin ja rohkeammin kuin olemme tähän asti tehneet, sillä opiskelijat tuntuvat kaipaavan sitä.

Eräässä vastauksessa analysoitiin oman tanssin merkitystä ja opiskelijakokemusta näin:

Minusta on kiva, että opiskelijat pääsevät noinkin suuressa määrin näyttämään omaakin tuotostaan. 2021 vanhoissa oma tanssi oli aika heteronormatiivinen, mikä ei ollut kauhean kivaa, mutta 22 vanhoissa se kyllä korjaantui. Joka vuosi oma tanssi on tosi seksuaalisävytteinen. Siinä on puolensa ja puolensa. Toisaalta seksuaalisävytteisyys voi olla osalle tanssijoista epämukavaa, mutta toisaalta sen kokeminen on eräänlainen kasvamisriitti. Joka vuosi myös oma tanssi -tiimi saa kauheasti kuraa niskaansa, mikä on tosi ikävää. Ne yrittää ottaa kuitenkin niin hyvin huomioon kaikkien toiveet, että ei oo reilua valittaa niin paljoa. Palautetta saa aina antaa, mutta useimmiten se on ollu vaan valittamista ja haukkumista. (Opiskelija 187)

Oman tanssin tekijätiimi todellakin on saanut monena vuonna valitettavan paljon "kuraa niskaansa", sillä jokaisella nuorella tuntuu olevan oma mielipiteensä siitä, millainen oman tanssin pitäisi olla. Omaan tanssin kohdistuu valtavasti odotuksia ja isossa joukossa kaikkia on mahdoton miellyttää. Nuoret myös osaavat olla toisiaan (ja tanssia) kohtaan varsin armottomia. Pieni osa vastaajista teilasi oman tanssin suoralta kädeltä ja totesi ykskantaan sen olleen "tosi huono". Tämän kaltaisia vastauksia oli lukumäärällisesti onneksi vain muutamia, eivätkä nämä vastaajat perustelleet mielipidettään juuri mitenkään. Kun tarkastelin näiden vastaajien muitakin avovastauksia, havaitsin että he olivat hyvin lyhytsanaisia ja tyytymättömiä muissakin kohdissa eivätkä oikeastaan perustelleet muitakaan vastauksiaan. Poikkeuksena muutama tanssia kritisoinut kohdisti kritiikkensä selkeämmin johonkin yksittäiseen asiaan, kuten musiikin miksaamiseen tai koreografian sekavuuteen.

Valtaosa kyselyn vastauksista oli kuitenkin positiivisävyistä ja perinnettä kannattavia.

Oma tanssi on hauska ns. loppukevennys, jossa näkyy uniikisti opiskelijoiden huumorintaju ja musiikkimaku. Olen hyvin iloinen ettei ainakaan minun vanhojen vuotenani oma tanssi ollut liian seksuaalisävytteinen eikä tapahtunut jakoa viejiin ja seuraajiin, koska monissa muissa lukioissa se on todella yleistä. Opettelu oli helppoa ja esiintyminen todella hauskaa. (Opiskelija 186)

Ihan tosi hauska, kruunaa vanhojenpäivän! (Opiskelija 210)

Muutama vastaajaa pohti oman tanssin olevan suunnattu enemmän tanssijoille kuin yleisölle, mikä onkin mielestäni osuva huomio. Opiskelijoiden omista lähtökohdista, ideoista, trendeistä ja sisäpirin vitseistäkin ammentava loppunumero on heidän näköisensä ja heitä yhdistävä, heidän tarpeisiinsa tehty. Oman tanssin asema onkin vanhojenpäivän vietossa jo niin vakiintunut, että kukaan kyselyyn vastanneista opiskelijoista ei millään lailla kyseenalaistanut sen paikkaa osana vanhojentansseja, ennemminkin päinvastoin: moni vastaaja koki oman tanssin olevan jo tärkeä ja perinteinen osa vanhojentansseja. Oma tanssi on selvästi tullut jäädäkseen.

4.6 Heteronormatiivisuus vanhojentansseissa

TYKin imago kouluna on ollut minun mielestäni varsin vapaamielinen ja monimuotoinen niin kauan kuin olen talossa ollut. Jo 1990-luvun lopulla, jolloin olin itse TYKissä opiskelijana, koulun slogan oli ”Persoonallisella opintiellä” ja meillä saivat niin sanotusti kaikki kukat kukkia. Taidelukion rikkaus ja vahvuus on juuri siinä, että näiden seinien suojissa jokaisella on mahdollisuus olla sellainen kuin on ja myös kokeilla erilaisia rooleja ja identiteettejä itselleen. Ilmaisutaidon erityistarjonta on kuitenkin vinouttanut opiskelijoiden sukupuolijakaumaa ja kouluun haukeutuu moninkertaisesti enemmän tyttöksi kuin pojaksi identifioituvia opiskelijoita. Vanhojentanssien kohdalla tämä on aina aiheuttanut haasteita. Vaikka tyttöpareja on TYKissä nähty aina, perinteisesti nuoret suosivat kuitenkin yhä edelleen tyttö ja poika -pareja: Prinsessaleikkiin kaivataan prinsejä.

Valtakunnallisesti vanhojenpäivä näyttäytyy heteronormatiivisena ja sukupuolittuneena, niin pukeutumisen kuin tanssimisenkin suhteen. Voimakas sukupuolittuneisuus on leimannut vanhojenpäivän viettoa jo alusta alkaen, ja minua on kiinnostanut, miten nuoret asiaan nykyään suhtautuvat. Esitin heille seuraavan väitteen ja siihen liittyvän kysymyksen: ”Joidenkin mielestä vanhojenpäivä on hyvin heteronormatiivinen perinne. Mitä sinä ajattelet aiheesta ja mihin suuntaan tapahtumaa voisi mielestäsi kehittää?”

Tästä aiheesta opiskelijoilla olikin paljon sanottavaa. Avovastauksista nousee päällimmäiseksi käsitys siitä, että tykkiläisten mielestä vanhojenpäivä yleisesti ottaen on heteronormatiivinen, mutta heidän kokemuksensa mukaan TYKissä asiat ovat kuitenkin hyvällä mallilla. Meillä ei puhuta tansseissa ”tytöistä ja pojista”, vaan termit ”viejä ja seuraaja” ovat olleet vakiintuneessa käytössä jo

varmaankin kohta vuosikymmenen verran. Tätä opiskelijatkin osaavat arvostaa ja vastauksissa toistui tyytyväisyys sukupuolineutraalien termien käyttämiseen.

Onhan se heteronormatiivinen perinne, mutta mielestäni tykissä siihen suhtaudutaan vaapaamielisesti. Myös käsitteet viejä ja seuraaja ovat hyviä sukupuolittamisen poistamiseksi. (Opiskelija 35)

Edellisen kaltaisia vastauksia oli todella paljon. Moni vastaaja ei nähnyt nykytilanteessa mitään ongelmaa, ja yleisin käsitys asiasta vastausten perusteella oli, että tilanne on TYKissä ihan hyvä. Osasta vastauksista tosin välittyy myös tietynlaista välinpitämättömyyttä koko aihetta kohtaa: kaikki on hyvin ja perinnettä ei tulisi muuttaa mitenkään. Osa – joskin melko pieni osa – kokee, ettei vanhojenpäivä edes ole mitenkään heteronormatiivinen. Kun tarkastelin näiden vastaajien muitakin vastauksia, havaitsin, että usein heteronormatiivisuuden kieltäjät ovat olleet melko lyhytsanaisia ja pintapuolisia muissakin vastauksissaan: “ei kiinnosta kaikki voi tanssia kaikkien kanssa eikä asiasta pidä tehdä mielestäni isoa numeroa” (Opiskelija 118).

Voisiko vastaajien kokemus kertoa siitä, että ne nuoret, jotka eivät näe vanhojenpäivää millään lailla sukupuolittuneena, eivät ehkä ole yleisesti ottaen kovin kiinnostuneita koko asian analysoinnista tai kriittisestä tarkastelusta? Ehkäpä he ovat helpommin löytäneet oman paikkansa ja roolinsa vanhojenpäivänä ja heille tapahtuma kaikessa yksinkertaisuudessaan kelpaa juuri sellaisenaan kuin se on.

Vastauksissa on kuitenkin hajontaa: Osa on selvästi vastannut vain oman koulumme tilanteen pohjalta, ja osa taas verrannut kokemuksiinsa ja kuulemiinsa juttuihin muista kouluista.

Tykissä heteronormatiivisuutta on purettu onnistuneesti ja tansseissa en nähnyt sen kanssa mitään ongelmaa. (kaikki pystyivät pukeutumaan miten halusivat, puhuttiin viejästä ja seuraajasta eikä tyttö/poika). Muissa lukioissa kenties voi olla hieman eri tilanne. (Opiskelija 136)

Ihan fakta, tykissä kivasti neutraali, mutta yleinen ajatus yhä heteronormatiivinen, esim vaikea perustella omaa tanssiparia tai -roolia ulkopuoliselle. (Opiskelija 154)

Tykissä heteronormatiivisuus ei onneksi ole niin suurta, mutta kyllä sitä kivan annoksen saa sukulaisten suunnalta ja muista kouluista. Ehkä tärkeintä olisi muuttaa ajatus siitä, että jos tyttö tanssii työn kanssa se ei tarkoita, että hän ei vain saanut poikaparia. Monissa kouluissa sukupuoliroolit korostuvat varsinkin omassa tanssissa. (Opiskelija 158)

Olen kuullut muista lukioista paljon ikäviä kokemuksia tätä heteronormatiivisuutta koskien: samaa sukupuolta olevia pareja katsotaan vinoon ja jaot ovat tiukasti tyttö-poika-jakoja. Ty-

kissä itse muunsukupuolisena ja tyttöparin kanssa en tuntenut oloani yhtään epämukavaksi. En tuntenut painetta pukeutua tietyllä tavalla tai kohdannut kurssilla minut ulosjättävää puhetta tyttö- ja poikaroleista. (Opiskelija 172)

Koen vanhat ehkä enemmän cisnormatiiviseksi kuin suoraan heteronormatiiviseksi perinteeksi ainakin tykissä, sillä meillä ollaan hyvin hyväksyviä homoparien suhteen. Vanhat ovat nimenomaan perinteistä binääristä sukupuoli-ilmaisua vahvistava kokonaisuus. Tanssien ominainen kaksiajakoisuus on myös hyvin mononormatiivista, mutta tätä toisaalta haastaa parien vaihto. (Opiskelija 197)

Vaikka omassa koulussa tilanne on opiskelijoiden mielestä ilmeisen hyvä ja ilmapiiri vapaa, opiskelijoihin kohdistuu paineita myös koulun ulkopuolelta. Monessa muussa koulussa pukeutumiseen ja sukupuolirooleihin kohdistuvat odotukset ja säädökset ovat huomattavasti jäykempiä. Vanhojentansseja leimaakin yleisesti ottaen binäärinen sukupuoli-ilmaisuu: monissa kouluissa puhutaan edelleen paritansseissa tytön ja pojan rooleista ja pukeutuminen on tiukasti säädeltyä, etenkin pojilla. Joissain kouluissa saadakseen tanssia samaa sukupuolta olevan parin kanssa tarvitaan erillinen opettajan tai jopa rehtorin lupa. Ilmeisesti tätä binääristä jakoa ylläpitävät niin koulut ja opettajat, nuoret itse kuin ympäröivästä yhteiskunnasta nousevat odotuksetkin.

Pukeutuminen ja sen sukupuolittuneisuus nousee myös esiin opiskelijoiden teksteistä. Pukeutumisesta kirjoittaneet vastaajat tuntuvat kuitenkin varsin yksimielisesti olevat sitä mieltä, että TYKissä kaikki saavat pukeutua miten haluavat, sukupuolesta tai seksuaalisesta suuntautumisestaan välittämättä. Moni vastaaja kertoikin, ettei kokenut mitenkään ongelmallisena tanssia samaa sukupuolta olevan parin kanssa pukukoodin ollessa niin vapaa. Myös oman tanssin muutokset, joita käsiteltiin edellisessä luvussa, saivat paljon mainintoja ja kiitosta myös tämän kohdan vastauksissa.

tanssin samaa sukupuolta olevan parin kanssa, ja niin teki moni muukin. naisoletetut saavat pitää pukuja, miesoletetut saavat pitää mekkoja. prinssejä ja prinsessoja ei ole; kaikki ovat kuninkaallisia. vanhojenpäivä näyttää erilaiselta kaikille enkä koe, että ainakaan tykissä heteronormatiivisuutta painotettiin lainkaan. (Opiskelija 106)

Oma ajatukseni on, että sukupuolittuneiden termien tyttö ja poika käyttämiselle tanssien opetuksessa ei ole nykyään enää mitään kestäväää perustelua. Onneksi termit ovat hiljalleen väistymässä ja korvautumassa sukupuolineutraaleimmilla termeillä kuten viejä ja seuraaja, joskaan kaikki opettajat eivät vielä ole uusia termejä omaksuneet. Olen törmännyt useammankin kerran keskusteluihin aiheesta: esimerkiksi Facebookissa on ryhmä "Jotain todella uutta liikunnanopetuksessa", jossa oli lokakuussa 2022 yli 12 000 jäsentä. Ryhmässä jaetaan paljon vinkkejä ja ideoita liikunnanopeukseen liittyen ja myös keskustellaan liikunnanopetukseen liittyvistä aiheista. Vanhojentanssiin liittyviä keskustelujakin on vuosien varrella ollut lukuisia. Näistä keskusteluista olen huomannut, että

vielä 2020-luvullakin monelle liikunnanopettajalle sukupuolineutraalit termit ovat uusi asia ja vakiintunut käytäntö. Muutos on kuitenkin hiljalleen tapahtumassa ja termit ovat väistämättäkin muuttumassa.

Vuoden 2023 vanhojenpäivän aikaan sukupuolittuneet termit nousivat valtakunnan uutisotsikoihin. Yleisradion toimittaja oli lähettänyt kyselyn Uudenmaan lukioihin ja kysynyt, mitä termejä vanhojentansseissa käytetään. Vastauksista kävi ilmi, että yleisimmin käytössä ovat termit viejä ja seuraaja, mutta kaikki opettajat eivät ole halunneet tai osanneet luopua sukupuolittuneista termeistä. Joissain kouluissa käytetään myös sisäpiiri-ulkopiiri-termistöä, puhutaan ykkösestä ja kakkosesta tai ”tytön ja pojan roolin tanssimisesta”. Monessa koulussa puhutaan kuitenkin edelleen tytöstä ja pojasta tai esimerkiksi daamista ja kavaljeerista. (Hirvonen & Nivala, 2023.) Toisessa jutussa kerrottiin Seinäjoen vanhojentansseista, ja tässäkin käy ilmi, että osaan lukioista termit viejä ja seuraaja ovat jo löytäneet (Vuorela, 2023).

Näistä uutisista on kuitenkin luettavissa se, että vaikka monessa koulussa vanhojentansseissa käytetäänkin jo sukupuolineutraaleja termejä, sukupuolittuneesta ajattelusta termien taustalla ei kuitenkaan ole täysin päästy irti. Useimmiten viejän oletetaan olevan poika tai vähintäänkin pukeutuvan kuten pojat perinteisesti vanhojenpäivään pukeutuvat. Vastaavasti seuraajan oletetaan olevan tyttö ja pukeutuvan mekkoon. Vaikka siis termit ovat monessa paikassa jo muuttuneet, oletus sukupuolesta on silti edelleen olemassa termien taustalla.

Ylen uutisten kommenttiosioita lukiessani sainkin kipeän muistutuksen siitä, että minä katson tätä sukupuoliasiaa omasta TYKin sallivasta ja vapaasta kuplastani: monen kommentoijan mielestä sukupuolineutraalit termit ovat aivan turhia ja lähestulkoon loukkaavia. Uutisiin haastatellut nuoret tosin pitivät sukupuolineutraaleja termejä selvästi hyvänä asiana, mutta aihe todellakin jakaa mielipiteitä. Asiaan suhtautumisessa on nähtävissä sukupolvieroja: vanhemmille ihmisille (myös opettajille) sukupuolittuneista termeistä luopuminen on selvästi kivuliaampaa kuin nuorille itselleen.

4.7 Koronatanssiaiset

Vuosina 2021 ja 2022 vanhojentansseja varjosti koronapandemia. Kyselyyni vastanneet nuoret ovat juuri näitä ikäluokkia, joiden lukioajasta valtaosa on kulunut vuoroin maskien ja vuoroin etäyhteyksien takana. Pahiten pandemia koetteli vuoden 2021 vanhojentansseja, jolloin lukiot ympäri Suomen vuoroin siirsivät, muuttivat ja jotkut jopa lopulta peruivat koko vanhojentanssit.

TYKissä kevään 2021 vanhojentanssit siirtyivät perinteiseltä paikaltaan helmikuulta kesäkuun alkuun, viimeiselle koulupäivälle ennen lakkiaisia. Opiskelijat saivat esiintyä ja tanssia vain kerran koululla, ja yleisöönkin jokainen tanssija sai kutsua vain yhden ainoan vieraan. Kaikki käyttivät maskeja ja tanssit striimattiin ensimmäistä kertaa. Edes ykkösvuotiset opiskelijat eivät päässet katsomaan tansseja saliin, vaan seurasivat esityksiä striimattuna omissa luokissaan.

Kyselyn vastauksissa paljastuu valtava pettymys vaillinaisen kokemuksen takia. "Teidän tanssinne osuivat koronapandemian pahimpiin vuosiin. Miten korona vaikutti vanhojentanssikokemukseesi?" kysymykseen opiskelijat vuodattivat tunteuksiaan ja purkivat pettymystään. Monet opiskelijat kokivat, että korona pilasi koko kokemuksen, koska tanssiessakin joutui pitämään maskia, yleisöä ei saanut kutsua ja he saivat esiintyä vain kerran ja senkin kerran koululla ainoastaan oman ryhmänsä kanssa. Perinteinen kauppakeskus Koskikeskuksen julkinen esiintyminen jäi pois, samoin koko koulun yhteiset iltatanssit Tampere Arenalla.

Vanhojentanssikokemus ei ollut niin kiva, kun se olisi voinut olla. Perheeni ja tutut eivät päässeet katsomaan paikan päälle vaan joutuivat katsomaan huonolaatuista live-lähetystä. Esiintymistilanne ei tuntunut esiintymistilanteelta, koska siellä ei ollut yleisöä paikalla. Ja tanssimme vain kerran tyhjässä salissa maskien kanssa, joka vaikutti ikävästi jos halusi tehdä jonkun spesiaalimman meikin. Myös vanhojenjatkot, jotka mielestäni vaikuttaa paljon kakkosten yhteishenkeen olivat peruttu. Ja se, että kun tanssimme vain kerran tuntui tylsältä, koska olimme kuitenkin harjoitelleet tansseja paljon ja sitten emme saaneet näyttää sitä eri paikoissa yleisölle. (Opiskelija 22)

Tässä vastauksessa tiivistyi monta harmittanutta asiaa, jotka toistuivat muissakin vastauksissa. Lisäksi monen pettymys oli ollut vielä paljon syvempääkin:

itketti. rahaa meni niin paljon ja pääsin tanssimaan vain kerran koulun salissa yhdelle omaiselle... (Opiskelija 44)

Ei vanhat oikein tuntunut miltään. Oli aika tylsää tanssia kerran aamulla Tyllin salissa 20 katsojalle, kun kaikki muut ikäluokat ovat päässeet viettämään kivaa vanhojen päivää. (Opiskelija 11)

Tanssien siirtäminen ensin huhtikuulle ja sitten kesäkuulle aiheutti monelle stressiä mutta samaan aikaan moni opiskelija ymmärsi tilanteen poikkeuksellisuuden ja iloitsi siitä, että tanssit kuitenkin lopulta saatiin järjestettyä, vaikkakin pienimuotoisemmin, sillä pienetkin tanssit olivat kuitenkin tyhjää parempi.

Vuoden 2022 tansseja jouduttiin myös siirtämään helmikuulta huhtikuulle, mutta tapahtuma saatiin kuitenkin järjestettyä kaikessa komeudessaan ja perinteisin kuvioin. Ainoastaan parinvaihtoja karstiin kontaktien rajoittamiseksi.

Tanssin wanhat 2021 sekä 2022. 2021 wanhat olivat todella latteat, sillä tietenkin tanssijat odottivat pääsevänsä Koskikeskukseen ja jonnekin suurelle areenalle niin kuin aiemminkin, mutta tanssit tanssittiin vain koululla hyvin pienelle yleisölle. Myös vanhojen ruokailua ei järjestetty ja monia muitakin kivoja perinteitä jäi vuonna 2021 välistä. Ymmärrän kuitenkin nämä toimintatavat, jotka olivat välttämättömiä pandemian keskellä.

Olin erittäin iloinen, kun 2022 pääsimme tanssimaan wanhat "normaalisti" ilman maskeja ja lähes kaikkien muiden siihen liittyvien perinteiden kanssa. Parinvaihtotansseja ei tanssittu kummallakaan kertaa, mikä ei minua haitannut, sillä pääsin parini ja muodostelmassa lähellä olevien ystävieni kanssa kehittelemään kaikkea hauskaa omaa, kun olimme varmoja, että tulemme olemaan yhdessä tansseissa. (Opiskelija 32)

Parinvaihtotanssien puuttuminen koronavuosina puhutti opiskelijoita paljon sekä puolesta että vastaan. Siinä missä moni haikaili parinvaihtotanssein perään, samaan aikaan todella moni oli myös helpottunut, ettei pareja tarvinnut vaihdella. Parinvaihtotanssit aiheuttavat nimittäin monessa nuorissa ahdistusta, koska silloin joutuu läheiseen kontaktiin myös sellaisten kanssatanssijoiden kanssa, jotka eivät ole kovin tuttuja.

Tämä aihe onkin mietityttänyt minua opettajana jo vuosikausia ennen koronaakin: miten suhtautua nuorten yhä lisääntyviin sosiaalisiin haasteisiin ja toisten ihmisten kohtaamisen ja koskettamisen vaikeuteen? Sosiaalisen median aikakauden nuorille toisiin ihmisiin tutustuminen ja lähentyminen on muutenkin välillä lähes ylitypääsemättömän vaikeaa, ja nuorten yleisen ahdistuksen lisääntyminen näkyy tässäkin asiassa. Koronan mukanaan tuoma fyysisen läheisyyden vältteleminen ja maskien taakse piiloutuminen on kokemukseni mukaan entisestään vaikeuttanut toisten ihmisten luonnollista kohtaamista. Etäkoulu vei koronavuosina nuorilta vähäisetkin mahdollisuudet harjoitella ihmissuhteita, mistä Huhtakin lukiolaisten ahdistusta käsittelevässä kirjassaan kertoo: Eristäytyminen vertaisistaan on vahingollista nuorille, koska nuoruudessa kehitys tapahtuu ihmissuhteissa, vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Ahdistus, masennus tai sosiaalisten tilanteiden pelko vaikeuttaa kouluun lähtemistä muutenkin, ja pandemian aikana kynnys kotiin jäämisestä madaltui

entisestäään. eristäytymällä sosiaalisten tilanteiden pelko kasvaa entisestäään. (Huhta 2022, 182–183.)

Vanhojentanssit ovat luonteeltaan sosiaalisia, ja vähintäänkin omaan pariin on voitava fyysisesti koskea. Tanssiessa ollaan lähekkäin, ja paritansseissa on uskallettava tehdä monella tasolla läheistä yhteystyötä, on osattava kuunnella ja kohdata toinen ihminen. Tämä on monelle nuorelle yllättävän vaikeaa, ja siksi moni haluaisikin vältellä parinvaihtotansseja. Kun pari vaihtuu, joutuu joka kerta tutustumaan uuteen ihmiseen, uuteen kehoon ja uuteen tapaan liikkua ja olla toisen kanssa kontaktissa: nuorelle, jonka identiteetti ja tapa olla olemassa on vasta kehittymässä ja muovautumassa, tämä on haastava – jopa ahdistava – tilanne, jota moni mielellään välttelisi. Tanssinopettajana ja kasvattajana minun tehtäväni on kuitenkin houkuttaa opiskelijoita välillä pois omalta mukavuusalueeltaan, sillä usein arvokkainta oppimista tapahtuu juuri mukavuusalueen ulkopuolella. Eri parien kanssa tanssiessa opiskelija oppii niin tanssiteknisiä asioita kuin sosiaalista kanssakäymistäkin. Siksi parinvaihtotanssit ja eri ihmisten kanssa tanssiminen ovat pedagogisestikin perustellen äärimmäisen tärkeitä ja mielestäni oleellinen osa vanhojentansseja.

4.8 Kustannukset ja hankinnat

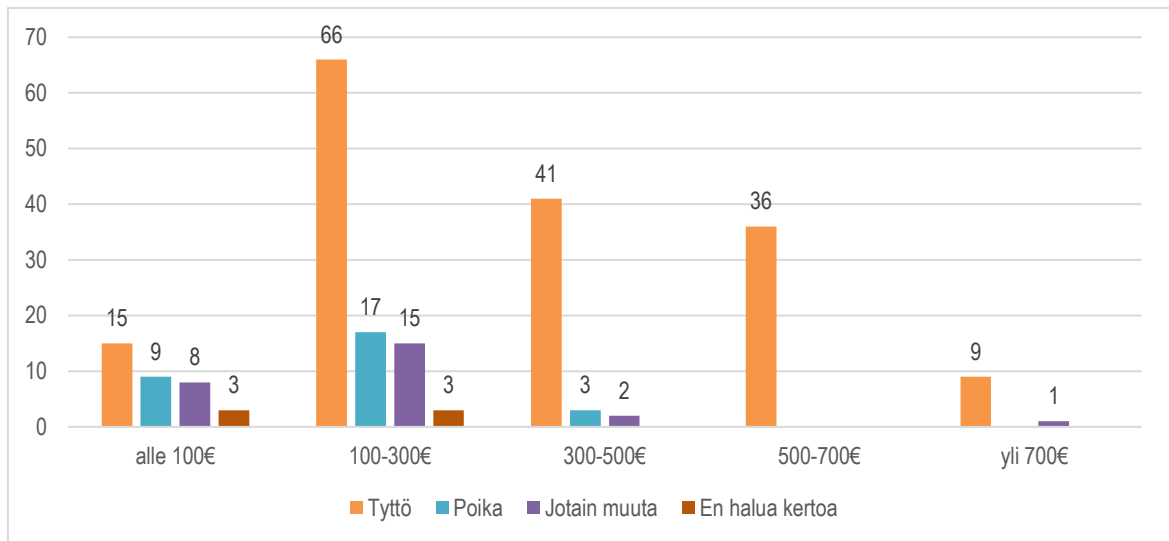
Vanhojenpäivä on helposti hyvin kallis tapahtuma opiskelijalle ja hänen perheelleen. Olen vuosien varrella kuunnellut opiskelijoiden keskusteluja mekkojen hinnoista, kampauksista, kengistä, kynsistä, pukuvuokrista ja jatkoista, mutta minulla ei ollut etukäteen oikeasti käsitystä siitä, kuinka paljon rahaa opiskelijoilta vanhojen päivään oikeasti kuluu. Sillapä asiaa oli tarpeen kysyä, jotta saisimme koulullekin konkreettista dataa aiheesta. Lisäksi toisessa kohdassa kysyin, mistä he ovat hankineet asunsa.

Taulukko 3. Kuinka paljon rahaa kului vanhojen päivän materiaalihankintoihin? (Laske mukaan kaikki vaatteet, asusteet, kengät, meikit, kampaus, korut yms. materiaalihankinnat mutta EI ruokailut, jatkot, kulkemiset tms.). N=226

Euromäärä	alle 100 €	100–300 €	300–500 €	500–700 €	yli 700 €
Vastaajat	38	96	46	36	10
Osuus vastaajista	17 %	42 %	20 %	16 %	4 %

59 % vastaajista selvisi päivän materiaalihankinnoista alle 300 eurolla. 20 % käytti rahaa 300–500, 20 % yli 500 euroa ja 4 % käytti hankintoihin jopa yli 700 euroa. Päivän kokonaiskustannuksia kasvattavat tosin vielä juhlaruokailu ja jatkot, jotka ovat tosin vapaaehtoisia, eivätkä kaikki osallistu näihin. Ruokailusta ja jatkoista lisäkustannuksia kertyi vielä noin 50 euroa.

Tämän kysymyksen kohdalla vastaajien sukupuolen ja käytetyn rahasumman vertaaminen olikin tarpeen. Yleinen oletamus on, että tytöt käyttävät päivään selvästi enemmän rahaa kuin pojat, ja tulokset vahvistavatkin tätä käsitystä. Vastaajista siis 167 (73 %) ilmoitti sukupuolekseen tyttö, 29 (13 %) poika, 26 (11 %) jotain muuta ja 6 (3 %) ei halunnut kertoa sukupuoltaan.

Kuvio 6. Materiaalihankintoihin käytetty rahasumma sukupuolen mukaan. N=226

Mitään keskiarvoakaan kuluista ei taulukon pohjalta voida luotettavasti laskea, ja muutenkin kustannuksia koskeviin lukuihin tulee mielestäni suhtautua pienellä varauksella, sillä epäilen, etteivät kaikki vastaajat ole huomioineet ja laskeneet kulujaan yhteen täysin samalla tavalla. Jonkinlaisia selkeitä suuntalinjoja on kuitenkin nähtävissä. Vastaajat, jotka ilmoittivat sukupuolekseen poika tai jotain muuta, ovat muutamaa yksittäistä poikkeusta lukuun ottamatta käyttäneet rahaa alle 300 euroa, siinä missä tytöistä yli puolet (86 vastaajaa) on käyttänyt yli 300 euroa. Yli 500 euroa käyttäneissä poikia ei ole yhtäkään.

Taulukko 4. Mistä hankit asusi? N=227

	Tytöt	Pojat	Jotain muuta	En halua kertoa	Yhteensä	Osuus vastaajista
Ostin uuden asun liikkeestä	86	5	8	1	100	44 %
Ostin uuden asun netistä	23	-	5	-	28	12 %
Ostin käytetyn asun	25	3	3	1	32	14 %
Käytin asua, joka minulla oli jo valmiina	7	6	1	2	16	7 %
Lainasin/vuokrasin asun joltain tutulta	7	2	-	-	9	4 %
Vuokrasin asun pukuvuokraamosta tai vastaavasta	5	9	5	-	19	8 %
Vuokrasin asun teatterista	1	2	2	-	5	2 %
Hankin asun jostain muualta	12	2	2	2	18	8 %
	166	29	26	6	227	

Pojista vain viisi oli ostanut uuden asun ja kolme käytetyn. 11 oli vuokrannut asun pukuvuokraamosta tai teatterista, kuusi oli käyttänyt asua, joka heillä oli jo valmiina. Neljä oli lainannut/vuokrannut tutulta ja kaksi jostain muualta. Ne ainoat kolme poikaa, joilla rahaa kului yli 300 euroa, olivat ostaneet pukunsa uutena liikkeestä. Netistä asuaan ei ollut ostanut kukaan pojista. Poikien keskimääräisesti alhaisempia kustannuksia selittää myös se, että TYKissä poikia ei velvoiteta käyttämään esimerkiksi frakkia, kuten monessa muussa koulussa on tapana. Poikien kustannukset olisivat keskimääräisesti varmasti suuremmat, jos he kaikki joutuisivat vuokraamaan asunsa, sillä ainakin Tampereella pelkkä frakin vuokraaminen vuonna 2022 saattoi maksaa helposti ainakin 150 euroa.

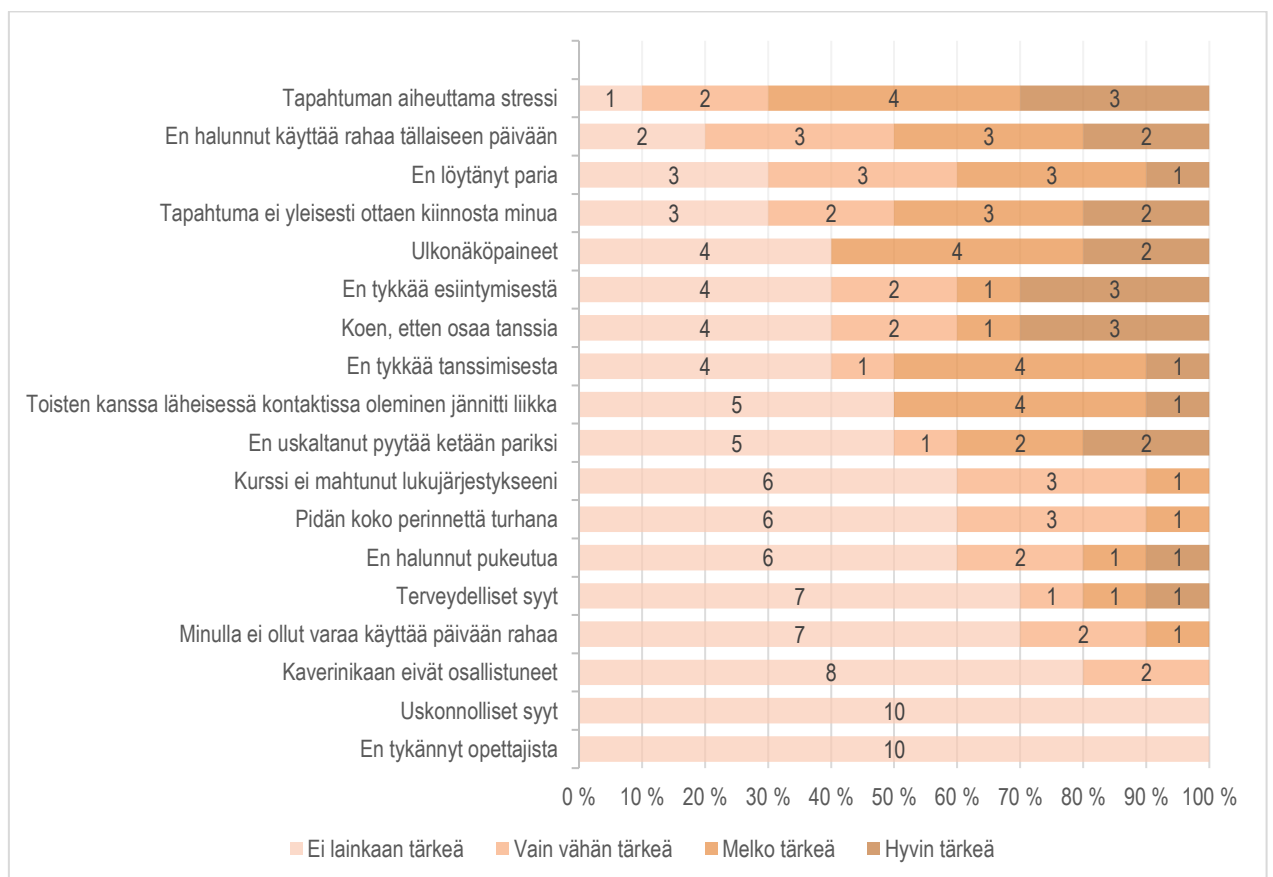
Yli puolet, eli 86 kyselyyn vastanneista tytöistä, oli ostanut uuden asun liikkeestä. Asun ostamista liikkeestä selittänee eniten mahdollisuus sovittamiseen: vanhojenpäivän asun halutaan istuvan hyvin, joten turvallisinta on ostaa asu, jota voi ostaessa sovittaa ja tarvittaessa myös muokata. Toiseksi eniten, eli 25 vastaajaa, oli ostanut käytetyn asun, ja 23 osti asunsa netistä. Vain 13 tyttöä oli vuokrannut tai lainannut asunsa jostain. Jo näidenkin tulosten valossa voidaan siis todeta, että pojat enemmän vuokraavat tai käyttävät jo valmiina olevaa asua, kun taas tytöt haluavat ostaa

oman asunsa ja mieluiten uutena. Asun lisäksi tyttöjen kokonaiskustannuksia nostavat myös muun muassa hiusten ja meikin laittaminen, sillä valtaosa tytöistä käy ainakin kampaajalla ja osa myös meikkaajalla, kun taas pojille näitä kuluja ei yleensä kerry.

4.9 Vanhojentansseihin osallistumatta jättäminen

Opiskelijoille, jotka eivät osallistuneet vanhojentansseihin, oli oma kyselynsä, kysely B. Tähän kyselyyn vastasi kymmenen opiskelijaa, joten näistä vastauksista tehtyjä johtopäätöksiä ei voida pitää yhtä luotettavina kuin kyselyn A vastauksista tehtyjä. Kymmenen vastauksen pohjalta ei ole myöskään mielekästä luoda samanlaisia kaavioita tai laskea prosenttilukuja, joten käsittelen näitä vastauksia suppeammin ja lähinnä yksittäistapauksina. Kyselyn B vastaajat olivat kaikki vuonna 2020 aloittaneita opiskelijoita, joista seitsemän ilmoitti sukupuolekseen tyttö, yksi poika ja kaksi jotain muuta.

Kyselyn B laajin kysymys koski syitä jättää vanhojentanssit väliin. Vastaukset on järjestetty taulukon karkeasti sen perusteella, kuinka tärkeänä syynä vastaajat ovat väittämää pitäneet.

Kuvio 7. "Mistä eri syistä valitsit jättää vanhat tanssimatta? Alla on lista väittämiä, jotka voivat olla syitä jättää vanhat tanssimatta. Arvioi kunkin syyn merkitystä ja tärkeyttä juuri sinulle valitsemalla sopivin vaihtoehto." N=10

Tärkeimmäksi syyksi jättää osallistumatta vanhojentansseihin nousee näissä vastauksissa "Tapahtuman aiheuttama stressi". Myös ulkonäköpaineet ovat merkittävä syy jättäytyä pois. Väittämät "En halunnut käyttää rahaa tällaiseen päivään", "Tapahtuma ei yleisesti ottaen kiinnosta minua", "En tykkää tanssimisesta" ja "Toisten kanssa läheisessä kontaktissa oleminen jännitti liikaa" ovat olleet melko tärkeitä tai hyvin tärkeitä syitä puolelle vastaajista. Myös syyt "En löytänyt paria" sekä "En uskaltanut pyytää ketään pariksi" ovat saaneet kannatusta. Tämä on minusta harmillista, sillä tarkastelujakson vuosina meillä oli useampiakin parittomia tanssijoita, joita autoimme löytämään tanssiparin; Olisimmepa silloin löytäneet nämä opiskelijat, jotka jättivät kokonaan osallistumatta parin puuttumisen takia.

Terveydellisten syiden takia tanssit jäivät väliin yhdeltä vastaajalta, mutta hän osallistui vanhojenpäivään juontajana ja oli myös osallistunut päivän muihin oheistapahtumiin. Kaksi muutakin vastaajaa kertoi avovastauksissa terveydellisistä syistä, jotka liittyivät lähinnä jaksamisongelmiin. Juontajana toimineen lisäksi muista vastaajista yksi oli osallistunut päivään katsojana, ja muut eivät olleet osallistuneet millään tavalla. Minusta on harmillista, että opiskelijat eivät osallistuneet millään tavalla, jos valitsevat olla tanssimatta. Vanhojenpäivään olisi kuitenkin mahdollista osallistua, vaikka ei itse tanssisiikaan, ja näin pääsisi osaksi juhlahumua ja vuosikurssia yhdistävää tapahtumaa. Suoria syitä siihen, miksi he eivät halunneet osallistua päivään lainkaan, en vastauksista valitettavasti löytänyt. Uskonnolliset syyt eivät olleet kenenkään vastaajan tanssien esteenä, ja taloudelliset syytkin oli maininnut melko tärkeiksi vain yksi vastaaja.

Kyselyvastausten pohjalta on mahdoton tehdä mitään yleispäteviä oletuksia syistä jättää osallistumatta vanhojenpäivään. Osittain vastausten määrän vähyys – etenkin suhteutettuna kyselyn A vastausmääriin - kertoo myös siitä, että TYKissä vanhojenpäivä on valtavan suosittu tapahtuma, johon lähes kaikki opiskelijat haluavat osallistua – monet jopa useampaan kertaan.

Kyselyssä B kysyttiin myös vanhojenpäivän heteronormatiivisuudesta samalla kysymyksellä kuin kyselyssä A, eli "Joidenkin mielestä vanhojenpäivä on liian heteronormatiivinen perinne. Mitä sinä ajattelet aiheesta ja miten tätä tapahtumaa voisi mielestäsi jatkossa kehittää monimuotoisemmaksi?" Vastaukset noudattelivat samoja linjoja kyselyn A vastausten kanssa: muissa kouluissa

tapahtuma saattaa olla heteronormatiivisuutta korostava, mutta TYKissä tilanne on ihan hyvä, termit viejä ja seuraaja ovat riittävät ja kaikki saavat halutessaan tanssia, kenen kanssa haluavat. Kukaan vastaajista ei millään tavalla ilmaissut heteronormatiivisuuden olleen syy jättää osallistumatta vanhojentansseihin.

5 TULOSTEN YHTEENVETO JA TULKINTA

Tässä luvussa on tarkoitus tehdä yhteenvetoa edellisessä luvussa purettujen kyselyvastausten kesken. Vertaan löydöksiäni myös aiempien vanhojenpäivää käsittelevien opinnäytetöihin ja teen joitakin jatkopohdintoja.

Tämän työn tarkoituksena on ollut kartoittaa Tampereen yhteiskoulun lukion opiskelijoiden kokemuksia vanhojenpäivästä ja sen merkityksestä 2020-luvun alussa. Kyselyn tulokset puhuvat selvästi sen puolesta, että vanhojenpäivä on lukiolaisille todella rakas ja tärkeä tapahtuma. Kyselyn viimeisenä kohtana oli vielä vapaan sanan osio ja mahdollisuus antaa mitä tahansa palautetta vanhojenpäivästä. 121 vastaajaa jättikin jonkun kommentin, ja osa kirjoitti pitkästikin omista kokemuksistaan. Näissä palautteissa toistui ja korostui yksi teema: vanhojenpäivä on ollut monelle lukion - ja jopa koko tähänastisen elämän - paras kokemus. Tapahtumalla on pitkät perinteet, eikä sen haluta muuttuvan liikaa.

Jo työn alussa mainitsin kaksi aiempaa opinnäytetyötä, joissa on kartoitettu lukiolaisten kokemuksia vanhojentansseista: Mirka Kanervan (2015) pro gradu -tutkielma sekä Heidi Heiskan ja Katja Latonummen (2015) pro gradu -tutkielma ovat olleet apuna ja vertailukohtana tätäkin työtä tehdessä. Monet yhteiset aiheet ja teemat ovat nousseet esille kaikissa näissä vanhojenpäivää nimenomaan opiskelijoiden näkökulmasta tarkastelevissa töissä.

Heiskan ja Latonummen pro gradu -tutkimuksessa on paljon yhteneväisyyksiä omien tulosteni kanssa. Heidän tutkimukseensa osallistuneet nuoret olivat nostaneet esiin paljon samoja teemoja ja aiheita kuin minun kyselyni vastaajat. Heiskan ja Latonummen mukaan vanhojenpäivä ei ole lukiolaisille vain tanssien opettelua, kimallusta ja pukuhuumaa, vaan tapahtumalla on myös pysyvää ja syvällisempää merkitystä. Vanhojenpäivä muistetaan ja sitä muistellaan vielä vuosienkin päästä. (Heiska & Latonummi 2015, 68.)

Heiskan ja Latonummen (2015, 80) työssä pukeutumiseen ja ulkonäköön liittyvät asiat ovat nousseet lukiolaisten kirjoituksista vahvasti merkityksellisiksi teemoiksi, mikä on linjassa omien löydösteni kanssa. Erityisesti tytöille ulkonäköseikat ovat tärkeitä ja päivään panostetaan ulkoisesti sekä

aikaa että rahaa. Pukeutuminen, laittautuminen ja niihin valmistautuminen myös aiheuttavat opiskelijoille stressiä, sillä ulkonäköön kohdistuu valtavasti paineita ja odotuksia. Vanhojenpäivä on monelle - etenkin tytölle - yhtä kuin ”prinsessapäivä”.

Kanervan pro gradu -tutkimuksen tuloksista vuodelta 2015 löytyy niin ikään yhteneväisyyksiä omien tulosteni kanssa. Myös hänen tutkimuksessaan tärkeimpien yksittäisten syiden osallistua vanhojentanssikurssille joukossa olivat sekä se, että kurssilla ”saa viettää aikaa kavereiden kanssa” että ”perinteinen lukioon kuuluva tapahtuma”. Vastaavasti ”kunnon kohottaminen” ja ”vanhempien toive” (joka vertautuu minun väittämäni ”vanhemmat halusivat minuun osallistuvan”) eivät olleet Kanervan tutkimukseen osallistuneiden turkulaisten lukiolaistenkaan mielestä juurikaan merkittäviä syitä osallistua vaan jäivät aivan listan häntäpäähän. (Kanerva 2015, 35.) Myös Heiskan ja Latonummen löydöksissä kavereiden kanssa vietetty aika ja yhteinen kokemus nousivat lukiolaisille merkityksellisiksi seikoiksi (Heiska & Latonummi 2015, 89). Syyt osallistua olivat hyvin samanlaisia, eikä merkittäviä eroja turkulaisten ja tamperelaisten lukiolaisten välillä juuri löytynyt.

Oman vuosikurssin yhteishengen vahvistuminen linkittyy myös vanhojenpäivän rituaaliseen luonteeseen: Vanhojenpäivä on vuosikurssin yhteinen tapahtuma, siirtymäriitti kohti abivuotta, joka koetaan yhdessä niiden ihmisten kanssa, joiden kanssa lukio-opinnot on yhdessä aloitettu. Nykylukiossa opintojen pidentäminen neljään vuoteen on tosin jatkuvasti kasvussa, joten läheskään kaikki vanhojenpäivään osallistuvat eivät itse asiassa pääsee vielä aloittamaan abivuottaan vanhojenpäivästä. Herääkin kysymys, mikä vaikutus tällä on nuorten kokemukseen vuosikurssin yhteisestä tapahtumasta - vai onko sillä vaikutusta? Vanhojenpäivän merkitys rituaalina, jonka jälkeen lukiolaisista tulee koulun vanhimpia, ei ainakaan TYKin opiskelijoille ollut kovin suuri, sillä merkitysväittäjä jäi tärkeysjärjestyksessä listani viimeiseksi. Perinteiden ylläpitäminen ja yhteishengen vahvistaminen olivat heille merkityksellisempiä asioita.

Ajatukseni vanhojentanssien heteronormatiivisuudesta sai kannatusta TYKin opiskelijoilta. Moni nuori oli väitteen kanssa samaa mieltä, eli monet vastaajista näkevät vanhojenpäivän heteronormatiivisena perinteenä, joka kaipaasi uudistamista. Samalla he vastausten perusteella kuitenkin kokevat, että TYKissä tilanne on erilainen ja parempi kuin monessa muussa koulussa. Yleinen konsensus vastausten pohjalta on, että TYKissä ilmapiiri on avoin ja vanhojenpäivänäkin on mahdollisuus olla oma itsensä, sukupuoleen tai seksuaaliseen suuntautumiseen katsomatta. Yleisesti vanhojenpäivää ajatellen nuoret kuitenkin allekirjoittivat väitteen perinteen heteronormatiivisuudesta. Sukupuolineutraalien termien viejä ja seuraaja käyttämisen opiskelijat kokivat hyvänä asiana, joka

osaltaan purkaa heteronormatiivisuutta. Oman koulun ulkopuolelta opiskelijoihin saattaa kohdistua kuitenkin odotuksia ja paineita mukautua perinteisempään ja heteronormatiivisempaan muottiin. Moni vastaaja myös totesi nykyisen tilanteen olevan ihan hyvä, eikä kaivannut mitään muutoksia nykyiseen. Vanhojenpäivä koettiin hyväksi juuri sellaisena kuin se nyt on, ja jotkut jopa suorastaan vastustivat muutoksia. Monelle nuorelle tuntui olevan tärkeää, ettei perinnettä lähdetä muuttamaan ja uudistamaan liikaa, vaan tärkeää on saada kokea samanlainen tapahtuma, jollaista he ovat edellisinä vuosina sivusta seuranneet.

Eniten heteronormatiivisuus tuntui opiskelijoita häiritsevän oman tanssin kohdalla. Omaan tanssin useasti kuuluva paikoittainen yliseksuaalisuus sai osakseen kritiikkiä. Vastaavasti vuoden 2022 oman tanssin kohdalla kiiteltiin pyrkimystä vähentää ylifeminiinisyttä ja ylimaskuliinisuutta, samoin kuin pyrkimys tanssin seksuaalissävytteisyyden hälventämiseen koettiin tervetulleena asiana. Oma tanssi koetaan hyvin tärkeäksi osaksi vanhojentansseja, sillä se mahdollistaa opiskelijoiden oman äänen kuulumisen ja vahvistaa yhteenkuuluvuutta. Tätä kirjoittaessani olen ehtinyt nähdä jo vuoden 2023 oman tanssin: Uusin oma tanssi jatkaa edellisvuoden seksuaalineutraalimpaa linjaa, ja tällä kertaa tanssista on ihan oikeasti jätetty pois kaikenlainen yliseksualisointi. Joten jonkinlainen raikas muutos oman tanssin tyyliin ja perinteessä on TYKissä selvästi tapahtumassa.

Kaiken kaikkiaan vanhojenpäivä ja vanhojentanssit on tutkimukseni mukaan lukiolaisille erittäin merkittävä ja tärkeä perinne, josta ei haluta luopua, eikä sitä haluta liiaksi muuttaa. Etenkin koronavuosien epävarmuus ja tapahtuman peruuntumisen uhka aiheutti nuorissa huolta ja murhetta. Koronan vuoksi vaillinaiseksi jäänyt vanhojenpäiväkokemus on harmittanut nuoria, ja moni koki jääneensä paitsi kokonaisvaltaisesta elämyksestä, jota oli odottanut vuosia. Vanhojenpäivään panostetaan paljon sekä aikaa että rahaa, ja moni kokikin, ettei saanut panostukselleen riittävää vastinetta keväällä 2021, kun tanssit järjestettiin vain pienimuotoisesti.

6 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoitukseni oli kartoittaa, millainen merkitys vanhojentansseilla on Tampereen yhteiskoulun lukion opiskelijoille 2020-luvun alussa. Kyselyaineiston pohjalta olen päässyt lähemmäs opiskelijoiden ajatusmaailmaa ja käsityksiä tapahtuman merkityksestä ja sen tärkeydestä osana nuorten lukiopolkua. Halusin myös selvittää opiskelijoiden kokemuksia vanhojentanssien heteronormatiivisesta luonteesta ja verrata niitä omaan ajatuksiini vanhojentanssien opettajana.

Aineistoon tutustumisen ja sen analysoinnin jälkeen huomaan, että varsinaisia isoja yllätyksiä aineisto ei minulle itselleni tarjonnut. Ennen tämän työn tekemistä minulla oli jo monen vuoden työkokemukseni pohjalta melko hyvä käsitys TYKin opiskelijoiden kokemuksista vanhojentansseihin liittyen. Kattava kyselyaineisto ja sen läpikotainen purkaminen on kuitenkin vahvistanut omiakin käsityksiäni ja tuonut minulle varmuutta omaan työhöni. Moni asia, josta aikaisemmin minulla oli vain oma aavistukseni ja henkilökohtainen kokemukseni, on saanut tämän työn myötä vahvistuksen ja todistuksen siitä, että olen ollut oikeilla jäljillä. Näiden ajatusten ja kokemusten saattaminen kirjalliseen muotoon oli kuitenkin tärkeää erityisesti minulle itselleni.

Opiskelijoiden kokemuksia vanhojentansseista ei TYKissä ole aikaisemmin kartoitettu, joten tämän työn tekeminen oli tärkeää myös koulun kannalta. Keräämäni aineiston avulla me opettajat pystymme toivottavasti paremmin ymmärtämään opiskelijoiden kokemuksia ja ymmärtämään, kuinka valtavan tärkeästä tapahtumasta heidän elämässään vanhojenpäivässä on kyse. Vastaavanlainen kysely, vaikkapa suppeampana, kannattaisi teettää opiskelijoille jatkossakin, etenkin nyt kun tapahtuma on rajattu vain toisvuotisten omaksi tapahtumaksi. Mielenkiintoista olisi seurata, kuinka kokemukset mahdollisesti muuttuvat tulevaisuudessa ja miten opiskelijat tapahtumaan ja tansseihin jatkossa suhtautuvat.

Vanhojentanssien heteronormatiivinen luonne oli aihe, joka kiinnosti itseäni erityisen paljon jo työtä aloittaessani. Vanhojentanssien heteronormatiivisuus ja sukupuolittuneisuus oli alkanut häiritä itseäni, mutta en oikein tiennyt, miten opiskelijat asian näkevät. Ennakko-ajatukseni oli, että osa nuorista olisi hyvinkin tiedostavia ja näkisi vanhojentanssit hyvinkin vanhanaikaisena ja jopa ummehtuneena perinteenä. Samaan aikaan minulla oli kokemus, että etenkin vanhojentanssien suhteen monet nuoret ovat yllättävänkin konservatiivisia. Konservatiivisuus näkyi muun muassa siinä, että valtaosalle opiskelijoista tuntui olevan hirvittävän tärkeää saada eri sukupuolta oleva tanssipari

ja opiskelijat tuntuivat suhtautuvan kaikkiin vanhojenpäivää koskeviin pieniinkin muutoksiin ja uudistuksiin kovin vastahakoisesti ja epäilevästi. Näiden omien kokemusteni ristiriitaisuus houkutti tutkimaan asiaa tarkemmin. Kyselyvastausten analysoinnin jälkeen ymmärränkin nyt, että opiskelijoiden kokemukset todellakin ovat näin ristiriitaisia ja toisistaan eroavia: Osa nuorista on hyvin tiedostavia ja kritisoi vanhojentanssien heteronormatiivisuutta hyvinkin kypsästi, mutta heidän osuutensa vastaajista oli selvästi pienempi kuin mitä odotin. Sen sijaan konservatiivisempia ”kaikki on hyvin ja mitään ei pidä muuttaa” -tyyppisiä vastauksia oli paljon enemmän kuin etukäteen ajattelin. Nuoret eivät olekaan ihan niin radikaaleja ja uudistushaluisia kuin olin ehkä kuvitellut.

Tämän asian oivaltaminen on tuonut minulle omaan opettajantyöhöni myös mielenrauhaa: vaikka viime vuosina lukiokoulutus on ollut jatkuvat uudistamisen kohteena, kaikkea ei ehkä kuitenkaan ole tarpeen muuttaa ja myllätä, esimerkiksi juuri vanhojentansseja. Pieni päivitys ja ajan seuraaminen on toki aina paikallaan, mutta koko perinnettä ei ole tarpeen tai edes mielekästä lähteä keksimään uudelleen. Ainakin meidän koulussamme vanhojentanssit on opiskelijoiden mielestä mukavalla tavalla rento ja salliva tapahtuma, josta valtaosa tuntuu löytävän oman paikkansa ja roolinsa melko vaivattomasti. Pukeutuminen ja ulkoiseen olemukseen panostaminen on monelle nuorelle todella tärkeä osa vanhojenpäivää, mutta opiskelijat kokivat hyvänä ja kannatettavana koulun melko vapaan pukukoodin: kun päivään saa juhlapukeutua oman mielensä mukaan, paineet johonkin ahtaaseen sukupuolittuneeseen muottiin mahtumisesta tuntuvat helpottavan. Jos prinssejä ja prinsessoita ei ole, voivat kaikki olla päivän kuninkaallisia – sukupuoleen katsomatta.

Valtaosa opiskelijoista koki termien viejä ja seuraaja käyttämisen hyvänä ja heteronormatiivisuutta purkavana käytäntönä. Paritanssien luonteen ymmärtäminen on kuitenkin asia, joka ei tunnu olevan täysin selvää opiskelijoille mutta ei myöskään monille liikunnanopettajille. Sekä opettajien että opiskelijoiden taholta olen törmännyt ajatteluun, että vanhojentansseissa ei tarvitsisi puhua edes viejästä ja seuraajasta, vaan jokainen tanssija olisi vastuussa vain omasta tanssistaan itsenäisenä yksikkönä. Tällaisessa ajattelussa on jotain, mikä häiritsee minua itseäni: jos hylätään kokonaan ajatus paritansseista kahden tanssijan yhteispelinä, eikö silloin menetetä jotain todella oleellista paritanssin luonteesta ja ytimeistä? Kaikilla vanhojentansseja opettavilla liikunnanopettajilla ei luonnollisestikaan ole erityisen vahvaa paritanssitaustaa – opiskelijoista puhumattakaan. Välillä vanhojentansseista puhuttaessa ja niitä opetettaessa unohdetaan, että paritanssien olemukseen kuuluu ajattelu viejästä ja seuraajasta, koska se pitää sisällään ajatuksen toisen tanssijan kehollisesta kuuntelemisesta. Ymmärrettävästi yhden vanhojentanssikurssin aikana ei välttämättä ehditä päästä kovin syvälle paritanssien ytimeen tai oppia viemisen ja seuraamisen syvimpiä saloja, mutta

eikö sitä kohti pitäisi kuitenkin pyrkiä? Vaikka voimmekin jo luopua ikivanhasta ja kuluneesta ohjeesta "mies vie ja nainen vikisee", niin ehkei koko ajatusta viejästä ja seuraajasta kannata hylätä. Sen sijaan vanhojentanssien opettamiseen voitaisi minusta jopa lisätä vienti-seuraamisharjoittelua, koska se auttaisi nuoria kuuntelemaan ja kohtaamaan toisiansa.

Toisen ihmisen kohtaaminen, näkeminen ja huomioiminen ovatkin aiheita, joiden merkitystä tämän päivän vanhojentansseissa ei mielestäni tulisi unohtaa. Oman kokemukseni mukaan 2020-luvun lukiolaisille yhdessä tanssiminen ja toisen, etenkin vähän vieraamman ihmisen, kanssa fyysisesti lähellä oleminen, silmiin katsominen ja koskettaminen ovat taitoja, jotka vaativat harjoittelemista. Nuorten yhä lisääntyvän ahdistuneisuuden ja kännyköiden taakse piiloutumisen keskellä vanhojentanssit on kaikessa sosiaalisuudessaan ja fyysisyydessään monelle opiskelijalle iso haaste, joskus jopa ylitsepääsemätön sellainen. Sitä suuremallakin syyllä meidän opettajien on hyvä olla hereillä ja lempeästi ohjata opiskelijoita kohtaamaan toisiansa, mihin vanhojentanssien kaltainen koulun toiminta tarjoaa oivan mahdollisuuden. Etenkin koronavuodet ovat korostaneet tilannetta. Koronan jälkeen olemme varmasti yksi jos toinenkin heränneet huomaamaan, kuinka tärkeää meille ihmisille on osata olla yhdessä ja saada olla kosketuksissa toisiin.

Tutkimukseni kohteena oli vain yhden lukion vanhojentanssit, joten tuloksien pohjalta ei tule tehdä yleistyksiä koskien muita lukioita tai vanhojentansseja yleisesti, sillä jokaisen koulun tanssit ovat omanlaisiansa ja opiskelijoiden kokemuksetkin sen mukaisia. Kiinnostavaa olisikin verrata näitä tuloksia jonkin toisen lukion opiskelijoiden kokemuksiin. Jos rinnalle otettaisiin vaikkapa jonkun pohjoissuomalaisen paikkakunnan pieni lukio, kuinka paljon opiskelijoiden ajatukset eroaisivat toisistaan? Miten tapahtuman heteronormatiivisuus muissa kouluissa näyttäytyy opiskelijoille? Jos vertailtaisi vastauksia toisen erityislukion, esimerkiksi urheilulukion, opiskelijoiden kokemusten kanssa, millaisia eroja sieltä ehkä löytyisi? Entäpä jos tämä sama kysely toistettaisiin TYKissä viiden tai kymmenen vuoden kuluttua uudelleen, olisivatko kokemukset edelleen samanlaisia?

Tansseihin osallistumattomien opiskelijoiden osuus kyselyyn vastanneista opiskelijoista oli niin pieni, että näiden vastausten pohjalta ei ollut mielekästä tehdä kovin pitkälle vietyjä johtopäätöksiä syistä, miksi osa opiskelijoista jättää tanssit väliin. Tapahtumasta pois jäämisen syitä voisi kartoittaa enemmänkin, etenkin toisissa kouluissa, sillä TYKissä näiden opiskelijoiden osuus on hyvin pieni suhteessa siihen joukkoon, joka osallistuu tansseihin. Mistä syistä opiskelijat muualla Suomessa jättävät tanssit väliin?

Mielenkiintoista olisi laajentaa tutkimusta myös muihin kuin opiskelijoihin. Mitä ajattelevat vanhojentanssien merkityksestä nuorten ympärillä olevat aikuiset, opettajat ja kotiväki? Kuinka paljon eroavat vanhempien ja nuorten odotukset toisistaan? Kiinnostavaa olisi tietää, kuinka paljon nuoret kotijoukkojaan osallistavat vanhojenpäivään valmistautumisessa, vai onko vanhempien osa olla vain koko lystin sponsoreita? Sen pohjalta, mitä olen opiskelijoiltani kuullut, epäilen että vanhempien osallistumisessa ja asioihin puuttumisessa on hurjasti hajontaa. Tähänkin suuntaan voisi jatkotutkimusta laajentaa.

Tätä työtä viimeistellessäni vuoden 2023 vanhojenpäiväkin on jo takanapäin. Kun tänä lukuvuonna vanhojentanssit TYKissä rajattiin vain toisvuotisten omaksi tapahtumaksi ja kursseille tultiin ilman valmiiksi sovittuja tanssipareja, törmäsimme aivan uudenvuoden ilmiöihin liittyen tanssiparien valintaan. Siinä missä aikaisempina vuosina tytöt ovat hyvissä ajoin kilvan varanneet itselleen poikapareja vähälukuisesta poikajoukosta, tänä vuonna tilanne kääntyi pääläelleen ja lukuisat pojat olivat vähällä jäädä ilman tanssiparia tyttöjen halutessa ensisijaisesti tanssia keskenään. Ilmiö oli niin uusi ja yllättävä, ettemme vielä oikein tiedä, mistä se johtui, mutta tämä selvästikin vaatii meiltä opettajilta nyt jonkinlaista korjausliikettä ensi vuotta silmällä pitäen. Tässäkin olisi akuuttia jatkotutkimuksen tarvetta tai vähintäänkin meidän täytyy kyetä reagoimaan ilmiöön voidaksemme välttää tällaisen tilanteen ensi vuonna.

Minä toivoisin tästä työstä olevan apua ja hyötyä muillekin vanhojentansseja opettaville opettajille, sillä minua itseäni tämä auttoi ymmärtämään paremmin opiskelijoita, heidän kokemuksiaan ja vanhojenpäivän tärkeyttä. Erityisen tärkeitä oivalluksia tarjosivat minulle ne viisaat opiskelijat, jotka analysoivat – ja jotkut kritisoivatkin – vanhojenpäivää syvällisesti ja avoimesti. Sain myös palautetta omasta työstäni opettajana ja tapahtuman järjestäjänä, minkä avulla voin kehittyä itse ja kehittää tapahtumaa entisestään. Opiskelijoillehan vanhojenpäivää kuitenkin ensisijaisesti järjestetään – jokaisena vuonna ja vuodesta toiseen, suurella sydämellä ja rakkaudesta lajiin.

LÄHTEET

Ahonen, Sirkka 1994. Fenomenografinen tutkimus. Teoksessa Syrjälä, Leena, Ahonen, Sirkka, Syrjäläinen, Eija & Saari, Seppo. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä, 113-160.

Dunderfelt, Tony 2006. Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOY.

Haukiputaan lukion oma tanssi 2019. Hulluin oma tanssi ikinä pakko nähdä. Hakupäivä 5.10.2022.
<https://youtu.be/MhzXuli-5Eo>

Heiska, Heidi & Latonummi, Katja 2015. Once in a lifetime: Lukiolaisten kokemuksia Vanhat Tanssit -kursista ja -tapahtumasta. Liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma. Liikuntakasvatuksen laitos. Jyväskylän yliopisto.

Hirvonen, Saara & Nivala, Jani 2023. Suuri joukko lukioita ei enää määrittele tanssijoita tytöiksi ja pojiksi – ja se on nykyaikaa, sanovat opiskelijat. Yle uutinen 10.2.2023. Hakupäivä 13.2.2023.
<https://yle.fi/a/74-20017190>

Huusko, Mira & Paloniemi, Susanna. 2006. Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntauksena kasvatustieteissä. Kasvatus 37 (2), 162–173.

lialmen lyseon lukion oma tanssi. 2020. Wanhat 2020 – Oma tanssi. Hakupäivä 5.1.0.2022.
<https://youtu.be/QHf6eBe5Fyw>

Jäppinen, Jere 2007. Mitä vanhaa on vanhojen päivässä? Sofia -Helsingin kaupunginmuseon asiakaslehti, 13–17.

Kanerva, Mirka 2015. Lukiolaisten osallistumisen motiivit ja kokemukset vanhat tanssit -kursista ja -tapahtumasta. Liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma. Liikuntakasvatuksen laitos, Jyväskylän yliopisto.

Kettunen, Jaana. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Hakupäivä 26.10.2022. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>

Komulainen, Orvokki 1981. Vanhoja tansseja polkasta poloneesiin. Porvoo; WSOY.

Lehto Kristiina & Thynel Tuulia 2021. ”Lukioon tullessa vanhojen tanssit oli iso asia jota odotin”, sanoo Otso Linnanvuori – Helsingissäkin lukiolaiset pääsivät vihdoinkin tanssilattialle. Hakupäivä 8.11.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12144956>.

Loukasmäki Arto 2021. Kuhmolainen Anni Piirainen odottaa vanhojen tansseja. Radio Suomi Kaajani 12.2.2021. Hakupäivä 15.8.2022. <https://areena.yle.fi/podcastit/1-50761348>.

Luukko, Tytti 1994. Vanhoja tansseja ja vuosisadan vaihteen tansseja. Helsinki.

Luukko, Tytti 1998. Vanhoja tansseja ja vuosisadan vaihteen tansseja 2. Helsinki.

Melkko, Une 1960. Seuratansseja. Koti- ja ulkomaisia tansseja sekä vanhat tanssit. Porvoo; WSOY.

Mäntykenttä Juha 2021. Vanhojen tanssit ja penkkarit ovat jopa syy tulla lukioon – nuoret toivovat että juhlat pystytään pitämään keväällä. Hakupäivä 8.11.2022. <https://areena.yle.fi/podcastit/1-50760778>.

Norokorpi Vivi 2019. 44 upeaa tyyliä vanhojen tansseista! Lukijat jakavat kuvat näyttävistä puvuistaan. MeNaiset 18.2.2019. Hakupäivä 8.11.2022. <https://www.is.fi/menaiset/tyyli/art-2000006005478.html>.

Parkkinen, Pia 2017. Kuvat kertovat vanhojenpäivien muutoksen 30-luvulta nykyaikaan – vanhuuden ihannoinnista teiniprinsessoihin ja jenkki-vaikutteisiin. Yle-uutinen 17.2.2017. Hakupäivä 19.8.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-9461485>

Sammon keskuslukion oma tanssi 2017. Samke Wanhat 2017 – Oma tanssi. Hakupäivä 5.10.2022. <https://youtu.be/nfgSR0uCmbA>

Sihvonen Timo 2021. Suomussalmella tanssittiin vanhojentansseja perjantaina. Radio Suomi Kaajani. Hakupäivä 8.11.2022. <https://areena.yle.fi/podcastit/1-4377656>.

Tampereen kaupunkiseudun yhteinen opetussuunnitelma 2016. Hakupäivä 2.2.2023. https://onedrive.live.com/view.aspx?resid=99473D1E0CBC517F!21449&ithint=file%2cdocx&authkey=!APj-e_iRTY4o1uw

Tampereen yhteiskoulun lukion opetussuunnitelma 2021. Hakupäivä 2.2.2023. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/opetussuunnitelma/11438460/lukiokoulutus/opintojakso/12522709>

Tampereen yhteiskoulun lukio. 2017. TYK Oma tanssi 2017. Hakupäivä 5.10.2022. <https://youtu.be/B81ac2WyU-c>

Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2022. Tasa-arvosanasto. Hakupäivä 8.11.2022. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/tasa-arvosanasto>

Tomes, Jan 2017. The New Look: How Christian Dior revolutionized fashion 70 years ago. Deutsche Welle 10.2.2017. Hakupäivä 15.8.2022. <https://p.dw.com/p/2XJBM>.

Yle Alueuutiset 2021. Tamperelaislukiolaiset juhlivat vanhojentansseja toukokuussa. Hakupäivä 8.11.2022. <https://areena.yle.fi/1-50830230>.

Vilen Noora 2019. "Parillani oli naama vihreänä kun vedimme poloneesin – vuoden päästä penkkareissa aloimme seurustella" – lukijat muistelevat vanhojen tansseja. Hakupäivä 8.11.2022. <https://www.iltalehti.fi/tosielamaa/a/829fe125-e8b9-4a13-854e-549c1fd97002>

Vuorela, Birgit 2023. Viejä vai seuraaja? Vanhojentansseissa Henni Järvi seurasi viime vuonna prinsessamekossa, tänä vuonna hän vie tummassa kirpparipuvussa. Yle uutinen 9.2.2023. Hakupäivä 13.2.2023. <https://yle.fi/a/74-20017012>

Yle Puoli seitsemän 2017. Vanhojenpäivä on nuori perinne. Hakupäivä 8.11.2022. <https://areena.yle.fi/1-3997534>.

LIITE 1. OPISKELIJOILLE LÄHETETTY WILMA-VIESTI KYSELYYN OSALLISTUMISESTA

Tutkimuskysely kaikille TYKin abeille ja nelivuotisille!

Olen tekemässä tanssiopettajan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa (YAMK) Oulun ammattikorkeakouluun. YAMK-opintojen tärkein osa on master-työ, joka on useimmiten omaan työhön jollain lailla liittyvä kehittämistehtävä. Minun opinnäytetyöni käsittelee lukion vanhojentanssiperinnettä ja olen rajannut työni koskemaan nimenomaan TYKin vanhojentansseja. Tavoitteenani on kartoittaa opiskelijoiden ajatuksia ja kokemuksia vanhojentansseista, ja tässä tarvitsenkin kipeästi teidän apuunne. Tämä on samalla tilaisuutesi antaa palautetta vanhoista ja kertoa kokemuksistasi, jotta voimme jatkossakin kehittää tapahtumaa parempaan suuntaan!

Kyselyyn on tarkoitus vastata ro-tuokiossa kun olen pohjustanut aihetta Teamsin kautta (ryhmän-ohjaajat hoitavat yhteyden ro-luokissa) mutta jos et ollut paikalla, pyydän sinua vastaamaan tähän omalla ajallasi. Aikaa vastaamiseen kulunee n. 10-15 min. Vastausaikaa on su 11.9. asti, sen jälkeen kysely sulkeutuu.

Jos olet osallistunut TYKissä vanhojentanssikurssille (li4), vastaa kyselyyn A: [Kysely A](#)

Jos et ole osallistunut vanhojentanssikurssille, vastaa kyselyyn B: [Kysely B](#)

Molemmissa kyselyissä on sekä monivalinta- että avokysymyksiä. Lue kysymykset ja vastausvaihtoehdot tarkasti, sillä kaikkien kysymysten vastausvaihtoehdot eivät ole keskenään samanlaisia. Lopun avokysymykset eivät ole pakollisia, mutta toivon sinun vastaavan niihinkin, omin sanoin ja rohkean avoimesti.

Kaikki vastaukset kerätään ja käsitellään täysin luottamuksellisesti ja hyvää tutkimusetiikkaa noudattaen eikä ketään yksittäistä vastaajaa voi tunnistaa vastauksista. Avovastausten tekstejä saatetaan hyödyntää ja lainata lopullisessa opinnäytetyön tekstissä, mutta täysin anonymisti.

Myöhemmässä vaiheessa työtäni saatan tehdä vielä muutamia opiskelijoiden ryhmä- tai yksilöhaastatteluja joihin kaipaisinkin mahdollisia vapaaehtoisia. Jos olisit kiinnostunut osallistumaan haastatteluun, voit laittaa minulle sähköpostia osoitteeseen m9sisia00@students.oamk.fi. Mahdollista haastatteluaineistoa käytetään työssä myös täysin anonymisti.

Kiitos tuhannesti osallistumisesta!

T:Liina

LIITE 2. KYSELY A

Kysely opiskelijoille, jotka ovat osallistuneet vanhojentanssikurssille TYKissä.

Kyselyllä kartoitetaan TYKin opiskelijoiden kokemuksia vanhojentansseista ja kerätään samalla tietoa Liina Siimeksen opinnäytetyötä varten. Kaikki vastaukset käsitellään anonymisti eikä ketään yksittäistä vastaajaa voi tunnistaa työstä.

1. Lukio-opintojesi aloitusvuosi

- 2019
- 2020

2. Sukupuolesi

- Tyttö
- Poika
- Jotain muuta
- En halua kertoa

3. Minä vuonna osallistuit vanhojentansseihin? (Jos olet tanssinut useampaan kertaan valitse kaikki ne vuodet jolloin osallistuit)

- 2020
- 2021
- 2022

4. Mille kurssille osallistuit

- Osallistuin viikkokurssille (eli lukujärjestyksessä olevalle kurssille)
- Osallistuin viikonloppukurssille

5. Kenen kanssa tanssit? (Jos olet tanssinut useamman kerran, vastaa kenen kanssa tanssit kun olit kakkosella eli virallisesti "vanha".)

- Parini oli toinen TYKin tokavuotinen
- Parini oli eri vuosikurssilta TYKistä
- Parini oli koulun ulkopuolelta

6. Missä roolissa tanssit?

- Viejänä

- Seuraajana
- Sekä viejänä että seuraajana (eri vuosina)
- Sekä viejänä että seuraajana (samana vuonna)

7. Kuinka merkittävä yksittäinen syy valita lukio (eikä esim. ammattikoulua) vanhojentansseihin pääseminen oli sinulle? (1=ei lainkaan merkittävä, 5=erittäin merkittävä)

1 2 3 4 5

8. Mistä eri syistä sinä osallistuit vanhojentanssikurssille? Arvioi kunkin syyn tärkeyttä juuri sinulle valitsemalla sopivin vaihtoehto.

(Ei lainkaan tärkeä - Jokseenkin tärkeä - Hyvin tärkeä - Erittäin tärkeä)

- a) Perinteinen lukioon kuuluva tapahtuma
- b) Saa olla päivän tähtenä
- c) Pääsee esiintymään
- d) Oppii tanssimaan
- e) Aikaisemmin nähdyt vanhojentanssit innostivat
- f) Saa viettää aikaa kavereiden kanssa
- g) Saa pukeutua
- h) Kurssi tarjosi vastapainoa muulle koulutyölle
- i) Kunnan kohottaminen
- j) Kaveritkin osallistuivat
- k) Vanhemmat halusivat minun osallistuvan
- l) Tarvitsin kurssisuorituksen
- m) Koin, että jos en osallistu, jään jotenkin ulkopuoliseksi
- n) Tykkään tanssimisesta
- o) Minua pyydettiin pariaksi
- p) Olin haaveillut osallistumisesta jo ennen lukioon tulemistä

9. Arvioi vanhojentanssit-tapahtuman merkitystä meidän koulussamme. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

(Täysin eri mieltä - Jokseenkin eri mieltä - Jokseenkin samaa mieltä - Täysin samaa mieltä)

- a) Rituaali, jonka jälkeen kakkosista tulee koulun "vanhimpia"
- b) Ylläpitää perinteitä

- c) Vahvistaa koulun yhteishenkeä
- d) Vahvistaa vuosikurssin keskeistä yhteishenkeä
- e) Vahvisti kaveriporukiani yhteishenkeä
- f) TYKin vanhojentanssit ovat hyvällä tavalla erilaiset kuin muissa lukiossa
- g) TYKin vanhoissa on vapaampi henki kuin muissa lukioissa
- h) TYKin vanhoissa opiskelijat saavat vaikuttaa ja osallistua päivän suunnitteluun riittävästi
- i) TYKin vanhoissa yhteistyö opettajien kanssa sujuu hyvin
- j) TYKin vanhoissa saa ja uskaltaa olla oma itsensä

10. Seuraavaksi on lista väittämiä kurssilla tanssittuihin tansseihin ja niiden oppimiseen liittyen. Valitse mielestäsi sopivin vastausvaihtoehto kuhunkin väittämään.

(Täysin eri mieltä - Jokseenkin eri mieltä - Jokseenkin samaa mieltä - Täysin samaa mieltä)

- a) Tanssittavia tansseja oli sopiva määrä
- b) Tanssit olivat liian vaikeita oppia
- c) Olisin halunnut harjoitella enemmän yleisiä paritansseja (kuten tango, foksi, humppa jne.)
- d) Tanssit olivat sopivasti erilaisia keskenään
- e) Tanssien harjoitteluun kurssilla oli riittävästi aikaa
- f) Omat poissaoloni kurssilta haittasivat oppimistani
- g) Toisten ryhmäläisten poissaolot kurssilta haittasivat omaa oppimistani
- h) Esiintymistilanne jännitti
- i) Esiintymistilanteessa pystyin nauttimaan tanssimisestä

11. Mistä tansseista tykkäsit eniten? Valitse kolme (3) suosikkitanssiäsi. (Alla on listattuna kaikki 2020-22 vuosina TYKissä esitetyt tanssit.)

- Poloneesi
- Cicapo
- Lambeth walk
- Salty dog rag
- Virginia reel
- Firemans' dance
- Norppavalssi
- Tango
- Menuetti

- Katrilli
- Oma tanssi

12. Kuinka paljon rahaa kului vanhojen päivän materiaalihankintoihin? (Laske mukaan kaikki vaatteet, asusteet, kengät, meikit, kampaus, korut yms. materiaalihankinnat mutta EI ruokailut, jatkot, kulkemiset tms.)

- Alle 100€
- 100-300€
- 300-500€
- 500-700€
- yli 700€

13. Mistä hankit asusi?

- Ostin uuden asun liikkeestä
- Ostin uuden asun netistä
- Ostin käytetyn asun
- Käytin asua joka minulla oli jo valmiina
- Lainasin/vuokrasin asun joltain tutulta
- Vuokrasin asun pukuvuokraamosta tai vastaavasta
- Vuokrasin asun teatterista
- Hankin asun jostain muulta

14. Mitä ajattelet opiskelijoiden "omasta tanssista"? Voit kertoa kokemuksistasi esim. tekemiseen, opettelemiseen tai esittämiseen liittyen.

15. Teidän tanssinne osuivat koronapandemian pahimpiin vuosiin. Miten korona vaikutti vanhojen tanssikokemukseesi?

16. Joidenkin mielestä vanhojenpäivä on hyvin heteronormatiivinen perinne. Mitä sinä ajattelet aiheesta ja mihin suuntaan tapahtumaa voisi mielestäsi kehittää?

17. Vapaa sana! Mitä vielä haluaisit kertoa vanhojentanssikokemuksestasi TYKissä? Kaikki mahdolliset risut ja ruusut, toiveet, kehitysehdotukset sekä muu palaute on erittäin tervetullutta!

LIITE 3. KYSELY B

Kysely opiskelijoille, jotka eivät osallistuneet vanhojentanssikurssille TYKissä.

1. Lukio-opintojesi aloitusvuosi

- 2019
- 2020

2. Sukupuoli

- Tyttö
- Poika
- Jotain muuta
- En halua kertoa

3. Mistä eri syistä valitsit jättää vanhat tanssimatta? Alla on lista väittämiä jotka voivat olla syitä jättää vanhat tanssimatta. Arvioi kunkin syyn merkitystä ja tärkeyttä juuri sinulle valitsemalla sopivin vaihtoehto.

(Ei lainkaan tärkeä - Vain vähän tärkeä - Melko tärkeä - Hyvin tärkeä)

- a) Tapahtuma ei yleisesti ottaen kiinnosta minua
- b) En halunnut pukeutua
- c) En tykkää tanssimisesta
- d) Koen, etten osaa tanssia
- e) En tykkää esiintymisestä
- f) En löytänyt paria
- g) En uskaltanut pyytää ketään pariksi
- h) En halunnut käyttää rahaa tällaiseen päivään
- i) Minulla ei ollut varaa käyttää päivään rahaa
- j) Toisten kanssa läheisessä kontaktissa oleminen jännitti liikaa
- k) Ulkonäköpaineet
- l) Pidän koko perinnettä turhana
- m) Kurssi ei mahtunut lukujärjestykseeni
- n) Tapahtuman aiheuttama stressi
- o) Kaverinikaan eivät osallistuneet
- p) En tykännyt opettajista

- q) Terveydelliset syyt
- r) Uskonnolliset syyt

4. Oliko päätöksesi taustalla jotain muita syitä kuin mitä edellisessä kysymyksessä ehdotettiin? Voit kertoa omin sanoin syistä jättää vanhat tanssimatta.

5. Osallistuitko kakkosella ollessasi vanhojenpäivään jollain muulla tavalla vaikka et ollutkaan tanssimassa?

- Osallistuin päivän valmisteluun tai järjestelyihin
- Olin juontajana
- Olin katsomassa tansseja
- Osallistuin ruokailuun tai jatkoille
- Hengailin tanssimassa olleiden kavereideni mukana
- Osallistuin jollain muulla tavoin
- En osallistunut millään tavoin

6. Jos osallistuit kakkosella vanhojenpäivään vaikka et tanssinut, voit kertoa tarkemmin mitä teit ja minkälainen kokemus päivä sinulle oli.

7. Joidenkin mielestä vanhojenpäivä on liian heteronormatiivinen perinne. Mitä sinä ajattelet aiheesta ja miten tätä tapahtumaa voisi mielestäsi jatkossa kehittää monimuotoisemmaksi?